

Förbättrade och förenklade villkor i arbetslöshetsförsäkringen

Innehåll

1	Sammanfattning	7
2	Lagtext.....	9
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.....	9
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.....	20
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	21
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	28
3	Nuvarande ordning i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	31
3.1	Grundläggande begrepp i arbetslöshetsförsäkringen	31
3.2	Arbetslöshetsförsäkringens ersättningsregler.....	33
3.3	Ersättningsperiodens längd och möjlighet att få aktivitetsstöd.....	38
3.4	Försäkringskassans uppgiftsskyldighet	43

4	Nuvarande ordning i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.....	45
4.1	Medlemskap i och anslutning till en arbetslöshetskassa	45
4.2	Arbetslöshetsförsäkringens avgiftssystem	47
4.3	Överklaganderegler.....	49
5	Förslag om ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	53
5.1	Beräkning av medlemsvillkoret	53
5.2	Bestämmande av ramtid.....	54
5.3	Dagpenning	55
5.4	Normalarbetstid.....	55
5.4.1	Huvudregeln för normalarbetstidens bestämmande – sammanläggning av tid med förmåner.....	55
5.4.2	Normalarbetstid enligt grundförsäkringen efter upparbetande av ett nytt arbetsvillkor.....	57
5.4.3	Normalarbetstid enligt grundförsäkringen efter deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar.....	58
5.4.4	Normalarbetstid enligt inkomstbortfallsförsäkringen efter upparbetande av ett nytt arbetsvillkor.....	59
5.4.5	Normalarbetstid enligt inkomstbortfallsförsäkringen efter deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar	59
5.5	Ersättning enligt grundförsäkringen.....	60

5.6	Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen.....	61
5.6.1	Bestämmande av inkomstrelaterad dagpenning.....	61
5.6.2	Dagsförtjänst	62
5.6.3	Ersättning efter upparbetande av nytt arbetsvillkor under tidigare ersättningsperiod.....	63
5.6.4	Ersättning efter deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar	64
5.6.5	Avräkning av fortlöpande ersättning.....	65
5.7	Försäkringskassans uppgiftsskyldighet	66
6	Förslag om ändringar i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	67
6.1	Ändrat inträdesvillkor.....	67
6.2	Avdrag från arbetslöshetsavgiften	69
6.3	Uttagande av finansierings- och arbetslöshetsavgift	70
6.4	Försäkringskassans uppgiftsskyldighet	70
6.5	Ny instansordning för överklagande av arbetslöshetskassans beslut om medlemsavgifter	72
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	75
7.1	Lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.....	75
7.2	Lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.....	75
7.3	Lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	76
7.4	Lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	77
8	Konsekvenser	79

8.1	Ändring av medlems- och inträdesvillkor samt sänkt arbetslöshetsavgift.....	79
8.2	Intentionerna med de särskilda beräkningsreglerna från tidigare propositioner fullföljs.....	81
8.3	Effekter av förändrad hantering av frånvaro	84
8.4	Effekt på uttag av arbetslöshetsersättning på deltid	85
8.5	Effekter av förändrat informationsutbyte	86
8.6	Effekter av ny instansordning vid överklagande av arbetslöshetskassans beslut om medlemsavgifter	86
8.7	Konsekvenser ur ILO-perspektiv	87
8.8	Övriga förslag.....	87
9	Författningskommentar	89
9.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.....	89
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.....	99
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	100
9.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	106

1 Sammanfattning

Promemorian innehåller förslag till ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Förslagen om ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring innebär att beräkningen av medlemsvillkoret ändras tillfälligt under 2009. En medlem i en arbetslöshetskassa kommer att uppfylla medlemsvillkoret redan efter sex månaders medlemskap.

Vissa socialförsäkringsförmåner beaktas vid beräkning av arbetslöshetsersättningen till personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten.

Det föreslås även inledande, generella bestämmelser som slår fast innebörden av centrala begrepp såsom ramtid, dagpenning och normalarbetstid.

Reglerna om normalarbetstidens beräkning ses över och struktureras om.

Ersättningsreglerna i inkomstbortfallsförsäkringen renodlas och separeras från grundförsäkringen.

I förslagen om ändringar i lagen om arbetslöshetskassor föreslås att kravet på viss arbetad tid för rätt till inträde i en arbetslöshetskassa tas bort.

Arbetslöshetsavgiften föreslås reduceras med 50 kronor per sysselsatt medlem.

I promemorian föreslås en ny instansordning för överklagande av arbetslöshetskassornas beslut rörande medlemsavgifter. Möjligheten att överklaga arbetslöshetskassornas beslut om medlemsavgifter till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

och vidare till regeringen föreslås tas bort. Dessa beslut överklagas istället till allmän förvaltningsdomstol.

I promemorian föreslås en bestämmelse om viss uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan gentemot arbetslöshetskassorna.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2009.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 30 a § ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 28 § ska betecknas 23 b § samt att nuvarande 29 § ska betecknas 25 a §,

dels att 7, 16, 17, 23 b, 24, 25, 25 a, 26, 27 a, 30, 31, 37 och 48 c §§ samt rubriken närmast före 16 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas nya paragrafer, 15 a, 19, 23 a, 23 c, 23 d, 23 e, 23 f och 23 g §§ samt en ny rubrik närmast före 23 a § av följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 16 § ska sättas närmast före den nya 15 a § samt att rubriken närmast före 20 § ska sättas närmast före den nya 19 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §²

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas

¹ Senaste lydelse av 30 a § 2007:810.

² Senaste lydelse 2006:1546.

till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 a §§ (medlemsvillkor).

till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 §§ (medlemsvillkor).

Vid prövning av medlemsvillkoret ska till varje medlemsmånad läggas ytterligare en kalendermånad, genom att tidpunkten för inträdet i kassan tidigareläggs med en kalendermånad per medlemsmånad.

Ramtiden

Ramtid och överhoppningsbar tid

15 a §

Med ramtid avses de tolv månader som närmast föregått den månad sökanden anmält sig som arbetslös hos Arbetsförmedlingen.

16 §³

När ramtid *skall* bestämmas enligt 12 § räknas inte den tid då den sökande varit hindrad att arbeta på grund av

När ramtid *ska* bestämmas räknas inte den tid då den sökande varit hindrad att arbeta på grund av

1. styrkt sjukdom,
2. avslutad heltidsutbildning som den sökande har avslutat

³ Senaste lydelse 2008:310.

efter fyllda 25 år eller som har föregåtts av sammanhängande förvärvsarbete på heltid i minst 5 månader,

3. tvångsvård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

4. frihetsberövande på kriminalvårdens område,

5. a) vård av eget barn som inte har fyllt 2 år eller vård av adoptivbarn i 2 år efter barnets ankomst i familjen, eller,

b) vård av eget barn som inte har fyllt 3 år eller vård av adoptivbarn i 3 år efter barnets ankomst i familjen, under förutsättning att den sökande omedelbart före ledigheten hade ett förvärvsarbete i sådan omfattning att det motsvarar minst ett arbetsvillkor,

6. beslut enligt smittskyddslagen (2004:168) eller livsmedelslagen (2006:804) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av livsmedelslagen,

7. utlandsvistelse till följd av att den sökande följt med sin make eller maka vid dennes arbete i utlandet under förutsättning att makens eller makans arbetsgivare har sitt säte i Sverige och att lönen utbetalas från Sverige, varvid med make eller maka jämställs person med vilken den sökande sammanbor under förhållanden som liknar makars, eller

8. vård av närstående när hel ersättning lämnats enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.

Första stycket 6 gäller dock inte när fråga är om hälsokontroll vid inresa enligt 3 kap. 8 § eller avspärning enligt 3 kap. 10 § smittskyddslagen.

17 §⁴

När ramtid *skall* bestämmas När ramtid *ska* bestämmas
enligt 12 § räknas inte heller tid räknas inte heller tid då den
då den sökande sökande

1. fått föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,

⁴ Senaste lydelse 2007:393.

2. varit hindrad att arbeta på grund av tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, eller

3. utfört förvärvsarbete som arbetsgivaren finansierat med särskilt anställningsstöd enligt förordningen (1997:1275) om anställningsstöd.

Tid som enligt 13 a § har jämförts med förvärvsarbete *skall* dock räknas in i ramtiden.

Tid som enligt 13 a § har jämförts med förvärvsarbete *ska* dock räknas in i ramtiden.

19 §⁵

Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen lämnas i form av dagpenning.

Normalarbetstid

23 a §

För den som är ersättningsberättigad fastställs en normalarbetstid.

28 §

Som normalarbetstid skall gälla den genomsnittliga arbetstiden under hela den i 12 § angivna ramtiden om tolv månader.

När dagpenning lämnas enligt 27 a eller 30 §§ skall som normalarbetstid gälla den normalarbetstid den sökande hade

23 b §⁶

Normalarbetstiden utgör den genomsnittliga arbetstiden under sökandens ramtid.

Vid bestämmande av normalarbetstid ska, i månader som innehåller minst 80 timmar förvärvsarbete, utöver arbetad tid även beaktas tid som ersatts med sjuklön eller ersättning från För-

⁵ Tidigare 19 § upphävd genom 2006:1546.

⁶ Senaste lydelse av tidigare 28 § 2007:393.

under den senaste perioden med arbetslöshetsersättning.

För den som inte fått arbetslöshetsersättning utgör utbudet i jobb- och utvecklingsgarantin sökandens normalarbetstid.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omräkning av normalarbetstid.

säkringskassan vid tvist om sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön, eller med följande socialförsäkringsförmåner

1) föräldrapenningförmån, sjukpenning, havandeskapspenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,

2) ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning för ledighet för närståendevård, eller

3) smittbärapenning enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare.

23 c §

Till en sökande som fått dagpenning i form av grundbelopp och under ersättningsperioden uppfyllt ett nytt arbetsvillkor ska, om det är förmånligare, som normalarbetstid gälla den normalarbetstid som den sökande hade under den senaste perioden med arbetslöshetsersättning. Detta får tillämpas för högst två ersättningsperioder som följer direkt efter varandra.

23 d §

Till en sökande som lämnat eller står i begrepp att lämna jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar

och tidigare fått ersättning enligt grundförsäkringen, eller inte tidigare fått arbetslöshetsersättning, ska som normalarbetstid gälla sökandens totala arbetsutbud under deltagande i respektive garanti, om ansökan om ersättning sker inom 12 månader från tidpunkten när sökanden lämnade garantin. Detta får tillämpas högst två gånger för en sökande.

23 e §

Till en sökande som får sin dagpenning fastställd enligt 27 a § ska som normalarbetstid gälla den normalarbetstid den sökande hade under den senaste perioden med arbetslöshetsersättning.

23 f §

Till en sökande som får sin dagpenning fastställd enligt 30 § ska som normalarbetstid gälla sökandens totala arbetsutbud under deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin respektive jobbgarantin för ungdomar.

23 g §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omräkning av normalarbetstid.

24 §

Ersättning enligt grundförsäkringen lämnas med ett belopp per dag som inte är baserat på tidigare förvärvsinkomster (dagpenning i form av grundbelopp).

Dagpenning i form av grundbelopp *lämnas med det belopp som regeringen fastställer*, om inte annat följer av denna lag.

Dagpenning i form av grundbelopp *bestäms utifrån sökandens normalarbetstid och det belopp som regeringen fastställer*, om inte annat följer av denna lag.

25 §⁷

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas med ett belopp per dag som är baserat på tidigare förvärvsinkomster (dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning).

Dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning lämnas med högst *det belopp som regeringen fastställer och lägst det belopp som bestäms enligt 24 § andra stycket*, om inte annat följer av denna lag.

Dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning *bestäms utifrån sökandens dagsförtjänst, normalarbetstid och det högsta respektive lägsta belopp som regeringen fastställer*, om inte annat följer av denna lag.

29 §

Med dagsförtjänst avses en femtedel av den veckoinkomst eller, i fråga om sökande med månadslön, 1/22 av den månadsinkomst, som den sökande *före arbetslöshetens inträde vanligen fick under arbetstid som var normal för den sökande*.

25 a §⁸

Med dagsförtjänst avses en femtedel av den veckoinkomst eller, i fråga om sökande med månadslön, 1/22 av den månadsinkomst, som den sökande *haft under ramtiden*.

För den som omfattas av 23 b § ska dagsförtjänsten be-

⁷ Senaste lydelse 2006:1546.

⁸ Senaste lydelse av tidigare 29 § 2006:470.

räknas på sökandens förvärvsinkomst och det ersättningsbelopp som lämnats.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omräkning av dagsförtjänst.

Bestämmelser om beräkningen av dagsförtjänsten för företagare finns i 37 §.

26 §⁹

Om inte annat följer av 25 § andra stycket, 27 §, 27 a § eller 30 §, lämnas dagpenning med ett belopp som motsvarar följande procentsatser av den sökandes dagsförtjänst *under normalarbetstiden*.

– 80 procent under de första 200 dagarna av ersättningsperioden, och

– 70 procent under resten av ersättningsperioden.

När det bestäms med vilken procentsats ersättning *skall* lämnas *skall* dag då en sökande fått aktivitetsstöd enligt förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd jämföras med ersättningsdag enligt denna lag. Därvid beaktas inte dagar före den 1 januari 2007.

Om inte annat följer av 25 § andra stycket, 27 §, 27 a § eller 30 §, lämnas dagpenning med ett belopp som motsvarar följande procentsatser av den sökandes dagsförtjänst.

När det bestäms med vilken procentsats ersättning *ska* lämnas *ska* dag då en sökande fått aktivitetsstöd enligt förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd jämföras med ersättningsdag enligt denna lag. Därvid beaktas inte dagar före den 1 januari 2007.

27 a §¹⁰

Till en sökande som under ersättningsperioden på nytt uppfyllt arbetsvillkoret och för

Med den begränsning som följer av 25 § andra stycket, ska till en sökande som under er-

⁹ Senaste lydelse 2007:393.

¹⁰ Senaste lydelse 2007:393.

vilken ersättning lämnas under ytterligare en ersättningsperiod skall, om det är förmån för honom eller henne, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för ersättningen under den närmast föregående ersättningsperioden. Beloppet skall vara lägst det belopp som bestäms enligt 24 § andra stycket.

Det som sägs i första stycket får tillämpas för högst två ersättningsperioder som följer direkt efter varandra.

30 §¹¹

Till en sökande som lämnat jobb- och utvecklingsgarantin får, om det är förmånligare, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar vad som senast lämnades i aktivitetsstöd under deltagandet i jobb- och utvecklingsgarantin. Beloppet skall dock lägst vara det som bestäms enligt 24 § andra stycket, om ansökan om ersättning sker inom 12 månader från tidpunkten när sökanden lämnade jobb- och utvecklingsgarantin.

Med den begränsning som följer av 25 § andra stycket, ska till en sökande som lämnat eller står i begrepp att lämna jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar, om det är förmånligare, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för den senast lämnade arbetslöshetsersättningen, om ansökan om ersättning sker inom 12 månader från tidpunkten när sökanden lämnade respektive garanti.

Det som sägs i första stycket får tillämpas högst två gånger för en sökande.

¹¹ Senaste lydelse 2007:393.

31 §

Får en sökande med anledning av arbetslöshet förlöpande ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan, får dagpenning lämnas med högst skillnaden mellan det högsta belopp som får lämnas enligt 26–29 §§ och ersättningen.

Får en sökande med anledning av arbetslöshet förlöpande ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan, får dagpenning lämnas med högst skillnaden mellan det högsta belopp som får lämnas enligt 26–30 §§ och ersättningen.

37 §

När underlaget bestäms för beräkningen av dagsförtjänsten *skall* för företagare dagsförtjänsten bygga på den genomsnittliga inkomsten under de tre senaste åren före avvecklingsåret. Om företagaren har lagt ned sin verksamhet inom 12 månader från det att företagaren startade den kan ersättningen baseras på företagarens tidigare anställning.

När underlaget bestäms för beräkningen av dagsförtjänsten *ska* för företagare dagsförtjänsten bygga på den genomsnittliga inkomsten under de tre senaste åren före avvecklingsåret. Om företagaren har lagt ned sin verksamhet inom 12 månader från det att företagaren startade den kan ersättningen baseras på företagarens tidigare anställning.

Bestämmelser om sammanläggning av förvärvsinkomst och förmåner vid beräkning av dagsförtjänst finns i 25 a § andra stycket.

48 c §¹²

Försäkringskassan och Centrala studiestödsnämnden

Försäkringskassan och Centrala studiestödsnämnden

¹² Senaste lydelse 2007:393.

skall till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild som har betydelse för tillämpningen av denna lag.

Försäkringskassan *skall* till en arbetslöshetskassa även lämna

– de uppgifter om föräldraskap som behövs för att pröva rätten till arbetslöshetsersättning, och

– de uppgifter som Försäkringskassan har om en medlem i arbetslöshetskassan utfört avlönat arbete vid sidan av deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd.

ska till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild som har betydelse för tillämpningen av denna lag.

Försäkringskassan *ska* till en arbetslöshetskassa även lämna de uppgifter om föräldraskap som behövs för att pröva rätten till arbetslöshetsersättning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.
 2. Bestämmelsen i 7 § tillämpas från och med den 1 januari 2009.
 3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättningsperioder som beviljats före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.1 *Föreslagen lydelse*

7 §¹³

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 §§ (medlemsvillkor).

Vid prövning av medlemsvillkoret ska till varje medlemsmånad läggas ytterligare en kalendermånad, genom att tidpunkten för inträdet i kassan tidigareläggs med en kalendermånad per medlemsmånad.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för medlemsmånader som är påbörjade före den 1 januari 2010.

¹³ Senaste lydelse 2009:000. Ändringen innebär att andra stycket upphävs.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor¹⁴

dels att 34 a §, 98 § samt rubriken närmast före 98 § ska upphöra att gälla,

dels att 34, 37, 48 och 95 §§ samt rubriken närmast före 95 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas nya bestämmelser, 48 a, 48 b, 94 a och 95 a §§, samt närmast före 94 a § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att det i lagen närmast före 99 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Överklagande av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens beslut”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 §¹⁵

Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som uppfyller villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. *Medlemskap får dock beviljas endast den som under en sammanhängande period av fem veckor under minst fyra veckor har förvärvat arbetat i genomsnitt*

Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som *vid ansökningstillfället* uppfyller kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. *Den som vid ansökningstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa om han eller hon uppfyllde villkoren i kassans*

¹⁴ Senaste lydelse av 34 a § 2000:1461 98 § 2002:543.

¹⁵ Senaste lydelse 2000:1461. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

minst 17 timmar per vecka och fortfarande arbetar i minst denna omfattning. Rätt att bli medlem har inte den som

1. är medlem i en annan arbetslöshetskassa, eller

2. har fyllt 64 år.

Rätt att bli medlem har även den som till följd av att han eller hon uppfyller studerandevillkoret enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är berättigad till ersättning enligt grundförsäkringen och som utbildat sig för arbete i yrkeskategori eller bransch inom kassans verksamhetsområde.

När medlemskap i arbetslöshetskassan beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när förväruvarbete enligt första stycket påbörjades, dock tidigast första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

Arbetslöshetskassans styrelse skall, om inte särskilda skäl talar mot det, utesluta en medlem som

stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde när han eller hon senast arbetade. Rätt att bli medlem har inte den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa eller har fyllt 64 år.

När medlemskap i arbetslöshetskassan beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes, om inget annat följer av 7 § andra stycket lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

37 §

Arbetslöshetskassans styrelse ska, om inte särskilda skäl talar mot det, utesluta en medlem som

1. inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde, eller

2. medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift om något förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning.

Om det finns särskilda skäl skall styrelsen, i stället för att utesluta medlemmen, fränkänna honom eller henne rätten till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Om det finns särskilda skäl ska styrelsen, i stället för att utesluta medlemmen, fränkänna honom eller henne rätten till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Första stycket 1 gäller inte sådana medlemmar som grundar sitt medlemskap endast på förhållanden som avses i 34 § andra stycket.

48 §¹⁶

En arbetslöshetskassa ska till staten för varje kalendermånad betala en finansieringsavgift för finansiering av del av statens kostnader för utbetalad ersättning för varje medlem som fanns i kassan den sista dagen i månaden. Finansieringsavgiften ska motsvara 131 procent av den under månaden genomsnittligt utbetalade dagpenningen enligt inkomstbortfallsförsäkringen delat med tolv.

En arbetslöshetskassa ska till staten utöver finansieringsavgiften för varje kalendermånad betala en arbetslöshetsavgift. Denna avgift ska motsvara 33 procent av den under

¹⁶ Senaste lydelse 2008:410.

månaden utbetalade inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen.

När arbetslöshetskassan enligt 41 § andra stycket är förhindrad att ta ut medlemsavgifter som täcker kostnaderna för arbetslöshetsavgiften ska denna vara 300 kronor för varje medlem som inte var arbetslös i den mening som avses i 41 a § under den månad arbetslöshetsavgiften avser.

Finansieringsavgiften och arbetslöshetsavgiften får tillsammans högst motsvara vad kassan betalat ut i dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäringen den månad avgifterna avser.

48 a §

En arbetslöshetskassa ska till staten utöver finansieringsavgiften för varje kalendermånad betala en arbetslöshetsavgift.

Denna avgift ska motsvara 33 procent av den under månaden utbetalade inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen.

Från arbetslöshetsavgiften ska avdrag göras med 50 kronor per medlem som, två månader före den månad som avgiften avser, inte var arbetslös i den mening som avses i 41 a §. Av-

draget ska baseras på de uppgifter som kassan förfogar över vid utgången av den månad som avgiften avser. Arbetslöshetsavgiften är dock alltid lägst 0 kronor.

När arbetslöshetskassan enligt 41 § andra stycket är förhindrad att ta ut medlemsavgifter som täcker kostnaderna för arbetslöshetsavgiften ska denna vara 300 kronor för varje medlem som inte var arbetslös i den mening som avses i 41 a § under den månad arbetslöshetsavgiften avser.

48 b §

Finansieringsavgiften och arbetslöshetsavgiften får tillsammans högst motsvara vad kassan betalat ut i dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäringen den månad avgifterna avser.

Finansierings- och arbetslöshetsavgift ska utgå från och med den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

Uppgiftsskyldighet

94 a §

Försäkringskassan ska till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om förmån, ersättning

eller annat stöd åt enskild som har betydelse för tillämpningen av denna lag.

Försäkringskassan ska även lämna de uppgifter som myndigheten har om en medlem i arbetslöshetskassan utfört avlönat arbete vid sidan av deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning.

Överklagande i ärenden om rätt till medlemskap i en arbetslöshetskassa

Överklagande av en arbetslöshetskassas beslut

95 §¹⁷

Beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden om rätt till medlemskap enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Behörig länsrätt är den inom vars domkrets det första beslutet i saken har fattats.

Vid prövning av överklagande av länsrättens beslut i mål som avses i första stycket skall nämndemän ingå i kamrarrätten, om nämndemän deltagit i länsrätten.

Beslut som en arbetslöshetskassa fattar i ärenden om medlemskap eller medlemsavgifter enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Behörig länsrätt är den inom vars domkrets det första beslutet i saken har fattats.

Vid prövning av överklagande av länsrättens beslut i mål som avses i första stycket ska nämndemän ingå i kamrarrätten, om nämndemän deltagit i länsrätten.

¹⁷ Senaste lydelse 2001:29.

95 a §

Arbetslöshetskassans beslut i andra fall än som avses i 95 § får inte överklagas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.
 2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som fattats före ikraftträdandet.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs att 34 och 48 b §§ lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.3. Föreslagen lydelse

34§¹⁸

Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som vid ansökningstillfället uppfyller kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. Den som vid ansökningstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa om han eller hon uppfyllde villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde när han eller hon senast arbetade. Rätt att bli medlem har inte den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa eller har fyllt 64 år.

När medlemskap i arbetslöshetskassan beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes, *om inget annat följer av 7 § andra stycket lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.*

När medlemskap i arbetslöshetskassan beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

48 b §¹⁹

Finansieringsavgiften och arbetslöshetsavgiften får till- Finansieringsavgiften och arbetslöshetsavgiften får till-

¹⁸ Senaste lydelse 2009:000.

¹⁹ Senaste lydelse 2009:000. Ändringen innebär att andra stycket upphävs.

sammans högst motsvara vad kassan betalat ut i dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäringen den månad avgifterna avser.

Finansierings- och arbetslöshetsavgift ska utgå från och med den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

sammans högst motsvara vad kassan betalat ut i dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäringen den månad avgifterna avser.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande vid bestämmande av inträdestidpunkten för personer som har medlemsmånader under 2009.

3 Nuvarande ordning i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

3.1 Grundläggande begrepp i arbetslöshetsförsäkringen

Allmänna villkor för rätt till ersättning och arbetsvillkor

För att ha rätt till arbetslöshetsersättning krävs att en sökande uppfyller både de allmänna villkoren och ett arbetsvillkor i arbetslöshetsförsäkringen. De allmänna villkoren innebär att personen är arbetslös, anmäld hos den offentliga arbetsförmedlingen, oförhindrad att arbeta, söker arbete och är beredd att anta erbjudet lämpligt arbete (9–11 §).

Arbetsvillkoret (12 §) innebär att en sökande under en ramtid om 12 månader har förvärvsarbetat i minst sex månader och utfört det arbetet i minst 80 timmar per kalendermånad. Ett arbetsvillkor kan också uppfyllas genom förvärvsarbete i minst 480 timmar under en sammanhängande tid om sex kalendermånader, givet att omfattningen varit minst 50 timmar under var och en av dessa månader. För att uppfylla arbetsvillkoret kan en sökande också få tillgodoräkna sig t.ex. semester samt tid med avgångsvederlag eller ekonomiskt skadestånd motsvarande lön (13 §). I

den mån det behövs för att uppfylla arbetsvillkoret kan även två månader med föräldrapenning eller totalförsvarsplikt jämföras med arbete (13 a §).

Visst subventionerat arbete såsom anställning med lönebidrag, trygghetsanställning, anställning i Samhall m.m. kan ligga till grund för ett arbetsvillkor. Arbete som finansierats med särskilt anställningsstöd eller med stöd till start av näringsverksamhet kan däremot inte ligga till grund för ett arbetsvillkor (14 §).

Medlemsvillkor

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret (7 §). En person som omedelbart före inträdet i en arbetslöshetskassa har varit medlem i en annan kassa får för uppfyllandet av medlemsvillkoret tillgodoräkna sig tid i den kassan (8 §).

Ramtid

Bestämmelsen om ramtid innebär att arbetsvillkoret ska ligga inom en tidsperiod om tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde (12 §). Dessa tolv månader utgör sökandens ramtid. Har en sökande överhoppningsbar tid kan ramtiden förlängas eller förskjutas i motsvarande mån. Ramtiden är dock alltid tolv månader men överhoppningsbar tid medför att ramtiden inte alltid motsvarar de tolv senaste månaderna.

Överhoppningsbar tid

När ramtid bestäms ska tid då den sökande varit hindrad att arbeta på grund av t.ex. sjukdom, tvångsvård eller annat frihets-

berövande inte räknas (16 §). Den tiden är s.k. överhoppningsbar. Som sådan tid räknas även tid då den sökande avstått från arbete på grund av bl.a. föräldraledighet eller tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt (17 §). En sökande som har överhoppningsbar tid kan således räkna in arbete som ligger längre bakåt i tiden än de senaste tolv månaderna i såväl arbetsvillkoret som i ramtiden. Den överhoppningsbara tiden får uppgå till högst fem år (17 a §).

Av lagens lydelse framgår inte vilken omfattning ett arbetshinder ska ha för att den månaden ska vara överhoppningsbar. Av praxis följer dock att månader i vilka förvärvsarbete utförts i en omfattning som innebär att arbetsvillkoret uppfyllts måste räknas med, se RÅ 2002 ref. 47.

Vidare framgår av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter 2006:3 att om en månad, som inte är tillgodoräkningsbar i arbetsvillkoret, innehåller lika mycket överhoppningsbar tid som tid som inte kan överhoppas, ska det för den sökande förmånligaste alternativet väljas.

3.2 Arbetslöshetsförsäkringens ersättningsregler

Dagpenning

Arbetslöshetsersättning lämnas i form av dagpenning. Dagpenning lämnas med ett belopp som beräknas per dag och lämnas för högst 5 dagar per vecka (20 §).

Normalarbetstid

Normalarbetstiden är sökandens genomsnittliga arbetstid per vecka under ramtiden om tolv månader (28 §). Allt arbete inom ramtiden, således även det som inte ingår i arbetsvillkoret, utgör

grund för beräkning av normalarbetstiden. En person som arbetat 40 timmar per vecka under hela ramtiden får en normalarbetstid på 40 timmar. Den som arbetat halva den tiden under hela ramtiden får en normalarbetstid på 20 timmar. Detta gäller även för en person som arbetat 40 timmar under halva ramtiden. Eftersom normalarbetstiden beräknas som ett genomsnitt sänker veckor med få arbetstimmar normalarbetstiden. Många arbetstimmar drar upp normalarbetstiden. Vid beräkningen av normalarbetstiden får inte tid med totalförsvarsplikt eller föräldrapenning räknas med, även om sådan tid medräknats i arbetsvillkoret.

Normalarbetstiden fyller olika funktioner inom arbetslöshetsförsäkringen. Dels används normalarbetstiden för att proportionera en sökandes lägsta ersättningsnivå, dvs. grundbelopp eller lägsta beloppet i inkomstbortfallsförsäkringen. Normalarbetstiden används också för att fastställa antalet ersättningsdagar per vecka som en deltidsarbetande har rätt till. Normalarbetstiden påverkar däremot inte antalet ersättningsdagar för en person som är helt arbetslös. En sådan person får ersättning fem dagar per vecka, oavsett omfattningen av det tidigare arbetet.

Grundförsäkring

Ersättning enligt grundförsäkringen, dvs. dagpenning i form av grundbelopp, lämnas till den som inte är medlem i en arbetslöshetskassa eller som är medlem men har varit det kortare tid än tolv månader och därmed inte uppfyllt medlemsvillkoret. Grundbelopp lämnas tidigast den dag en person fyller 20 år (6 §). Grundbeloppet baseras inte på den sökandes tidigare inkomst (24 §).

Avgörande för sökandens ersättning enligt grundförsäkringen är dels grundbeloppet, dels sökandens normalarbetstid, 3 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring. Grundbeloppet uppgår för närvarande till 320 kronor per ersättningsdag för den som har en normalarbetstid om 40 timmar, vilket förutsätter att personen arbetat 40 timmar per vecka under hela ramtiden.

För den som arbetat mindre minskas ersättningen proportionerligt. Ett arbete med 50 procents arbetstid berättigar den sökande till halvt grundbelopp, dvs. 160 kronor per ersättningsdag. Motsvarande ersättning får den som arbetat heltid under halva ramtiden.

Inkomstbortfallsförsäkring

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen, dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning, lämnas till personer som uppfyller medlemsvillkoret (7 §). Arbetsvillkoret måste ligga inom medlemstiden. Inkomstrelaterad ersättning baseras på tidigare förvärvsinkomster och lämnas med högst respektive lägst det belopp som regeringen fastställer (25 §).

Dagsförtjänst

För personer som omfattas av inkomstbortfallsförsäkringen fastställs en dagsförtjänst. Dagsförtjänsten är den genomsnittliga förvärvsinkomsten per arbetsdag som den sökande vanligen fick under arbetstid som var normal för den sökande (29 §). I praktiken beräknas dagsförtjänsten på den genomsnittliga inkomsten under ramtiden. Beräkningen baseras på att det är 22 arbetsdagar varje månad. Allt förvärvsarbete under ramtiden räknas med, även sådant som inte ingår i arbetsvillkoret. Även månader då en person har arbetat lite eller inte alls räknas med. Eftersom dagsförtjänsten beräknas som ett genomsnitt sänker månader med låga inkomster dagsförtjänsten. Höga inkomster drar upp dagsförtjänsten.

För företagare finns särskilda beräkningsregler avseende dagsförtjänsten (37 §).

Den inkomstrelaterade dagpenningens storlek och högsta belopp

Dagpenningen motsvarar 80 procent av dagsförtjänsten under de första 200 ersättningsdagarna och 70 procent av dagsförtjänsten under den resterande delen av ersättningsperioden. Dagpenningen kan dock inte överstiga det högsta beloppet som för närvarande är 680 kronor per dag (26 §), se 4 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring. Den som tjänat 224 000 kronor eller mer under ramtiden får högsta dagpenning vid 80 procents ersättningsnivå. Den som tjänat 256 000 kronor eller mer under ramtiden får högsta dagpenning under hela ersättningsperioden. Dagpenningen till en person som har haft en inkomst om 256 000 kronor eller mer är alltså opåverkad av nivå-sänkningen från 80 till 70 procent efter 200 ersättningsdagar. Drygt hälften av dem som fick ersättning under 2008 hade en dagsförtjänst över 224 000 kronor och cirka en tredjedel hade en dagsförtjänst över 256 000 kronor.

Den inkomstrelaterade ersättningens lägsta belopp

Den inkomstrelaterade ersättningen har även ett lägsta belopp. Det lägsta beloppet motsvarar grundbeloppet i grundförsäkringen (25 §). Det lägsta beloppet är för närvarande 320 kronor per dag för den som har en normalarbetstid på 40 timmar per vecka, 3 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring. Vid 80 procents ersättningsnivå har det beloppet endast betydelse för den som vid heltid tjänat under 8 800 kronor per månad ($8\,800/22 \cdot 0,8 \approx 320$). Vid 70 procents ersättningsnivå har beloppet betydelse för den som tjänat under 10 057 kronor per månad vid heltidsarbete ($10\,057/22 \cdot 0,7 \approx 320$). Den som har haft högre inkomster kommer att få en dagpenning som är högre än det lägsta beloppet.

För den som har en lägre normalarbetstid minskas det lägsta beloppet proportionellt, 4 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring. För en person med en normalarbetstid om 25

timmar per vecka är det lägsta beloppet 200 kronor per dag ($320 \cdot (25/40)$).

Faktiskt arbetad tid som grund för beräkning av ersättning

Fram till den 1 januari 2007 tillämpade arbetslöshetskassorna en av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen fastställd s.k. hjälpregel för personer som varit frånvarande från sitt arbete. Regeln innebar att om en sökande före arbetslösheten hade ett sammanhängande arbete med fast arbetstid i minst sex månader, och om arbetsvillkoret hade uppfyllts genom det arbetet, skulle som normalarbetstid gälla den tid den sökande hade varit anställd för att arbeta. Detta gällde om den sökande varit frånvarande från arbetet på grund av sjukdom, vård av sjukt barn, haft sjuklön eller ersättning från Försäkringskassan. Dagsförtjänsten baserades då på den inkomst personen skulle ha haft om han eller hon inte varit frånvarande. I enlighet med förslag i regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete ändrades beräkningen av normalarbetstid och dagsförtjänst. I samband med denna ändring tog Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen bort hjälpregeln.

De nuvarande reglerna i arbetslöshetsförsäkringen leder till att en person som har haft en anställning som omfattar viss tid men som varit frånvarande från arbetet, får lägre arbetslöshetsersättning än en person med motsvarande anställning som inte har varit frånvarande. Det beror på att arbetslöshetsersättningen baseras på det faktiskt utförda arbetet och inte den överenskomna arbetstiden. Normalarbetstiden för en person som haft en heltidsanställning under hela ramtiden, men som har varit frånvarande 10 procent av arbetstiden, motsvarar alltså 36 timmar. Lägsta beloppet i den inkomstrelaterade ersättningen och grundbeloppet påverkas också av den lägre normalarbetstiden och blir i detta exempel 288 kronor per dag.

De nuvarande reglerna innebär att frånvaro även reducerar dagsförtjänsten för en person med inkomstrelaterad ersättning.

Dagsförtjänsten baseras endast på de löneinkomster personen har haft under ramtiden. Inkomster från t.ex. Försäkringskassan räknas inte in. Den som haft så höga inkomster att dagpenningen överstiger 680 kronor kan dock vara frånvarande i viss utsträckning utan att få sänkt dagpenning. Däremot blir normalarbetstiden lägre, vilket har betydelse i händelse av deltidsarbetslöshet.

Är frånvaron av den omfattningen att tiden är överhoppningsbar beräknas ersättningen på andra månader än de senaste tolv. Om dessa månader inte innehåller frånvaro kan ersättningen bli högre än om den beräknats på senare månader med frånvaro. Det medför att en person som varit frånvarande mer än hälften av sin arbetstid under en månad, och därmed kan hoppa över den månaden, kan få högre arbetslöshetsersättning än en person som varit frånvarande mindre än hälften av månaden.

3.3 Ersättningsperiodens längd och möjlighet att få aktivitetsstöd

Ersättningsperiodens längd och samordning med aktivitetsstöd och utvecklingsersättning

En ersättningsperiod uppgår till längst 300 dagar. För föräldrar med barn under 18 år lämnas ersättning under längst 450 dagar (22 §).

Utöver begränsningen av det totala antalet ersättningsdagar finns en möjlighet att begränsa antalet ersättningsdagar som kan förbrukas vid deltidsarbetslöshet (40 §). Enligt 7 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring är antalet ersättningsdagar i veckor där en person både arbetar och är arbetslös begränsade till 75 stycken. Den totala ersättningsperiodens längd påverkas emellertid inte av 75-dagarsregeln.

Ersättningsdagar i arbetslöshetsförsäkringen är samordnade med dagar med aktivitetsstöd. Det är det sammanlagda antalet

ersättningsdagar med aktivitetsstöd och arbetslöshetsersättning som avgör hur många dagar av ersättningsperioden som är förbrukade (22 §) och vilken ersättningsnivå personen får (26 §).

En person som har förbrukat 300 ersättningsdagar kan anvisas till det arbetsmarknadspolitiska programmet jobb- och utvecklingsgarantin. Föräldrar till barn under 18 år kan anvisas till jobb- och utvecklingsgarantin mellan dag 300 och 450. Ensamstående föräldrar kan även anvisas till jobb- och utvecklingsgarantin när de förbrukat 75 ersättningsdagar vid deltidsarbetslöshet. Deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin får aktivitetsstöd och reglerna och kraven är då delvis annorlunda än i arbetslöshetsförsäkringen. Framförallt förutsätts att personen deltar i den verksamhet som anordnas inom programmet.

Personer under 25 år anvisas till jobbgarantin för ungdomar redan efter tre månaders arbetslöshet. Ungdomar som har rätt till arbetslöshetsersättning får aktivitetsstöd, övriga får utvecklingsersättning. Ungdomar som avstår från att delta i jobbgarantin har inte fortsatt rätt till arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet (9 §).

Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning

Bestämmelser om aktivitetsstöd och utvecklingsersättning finns i förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd. En person som har fyllt 25 år och som är berättigad till arbetslöshetsersättning med ersättningsdagar kvar, får aktivitetsstöd motsvarande dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen, dvs. ett belopp motsvarande 80 eller 70 procent av dagsförtjänsten. Personer som har fyllt 25 år som deltar i program efter att ha förbrukat en hel ersättningsperiod, vilket i huvudsak är deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin, får 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för den senaste ersättningsperioden (5 §). Eftersom samordningsreglerna (5 §) leder till att ersättningsdagar i arbetslöshetsförsäkringen förbrukas även när en person får aktivitetsstöd kan den som påbörjat ett program när det finns dagar kvar i er-

sättningsperioden göra slut på dessa under programmets gång. Detta är inget hinder för att fullfölja programmet, men när ersättningsperioden är slut sänks ersättningsnivån till 65 procent. Till personer som har fyllt 25 år och som inte är eller skulle ha varit berättigade till arbetslöshetsersättning lämnas aktivitetsstöd med 223 kronor per dag.

När det gäller grundbeloppets storlek och storleken på det lägsta beloppet i den inkomstrelaterade ersättningen skiljer sig aktivitetsstödet från arbetslöshetsersättningen i det avseendet att aktivitetsstödet inte påverkas av personens normalarbetstid. För en person som deltar i program på heltid är både grundbeloppet och det lägsta beloppet i den inkomstrelaterade ersättningen 320 kronor per dag även om personen arbetat deltid eller bara delar av ramtiden (5 §).

För aktivitetsstödet gäller särskilda regler för ungdomar. Ungdomar anvisas till jobbgarantin för ungdomar redan efter tre månaders arbetslöshet och erbjuds därmed aktiva insatser tidigare. Ersättningsnivån sänks i snabbare takt för unga (under 25 år) än äldre (över 25 år), och sjunker från 80 till 70 procent efter 100 ersättningsdagar och till 65 procent efter 200 ersättningsdagar. För personer under 25 år som också är föräldrar till barn under 18 år sänks ersättningsnivån till 70 procent efter 200 ersättningsdagar och till 65 procent efter 300 ersättningsdagar (5 c §).

Ungdomar som inte är eller har varit berättigade till arbetslöshetsersättning får utvecklingsersättning (3 §) som motsvarar studiebidraget inom studiemedlet eller studiehjälpen. Utvecklingsersättningen uppgår för närvarande till 2 528 kronor per fyra veckorsperiod för den som har en avslutad gymnasieutbildning och 1 050 kronor per månad för den som inte har det. Utvecklingsersättning är inte skattepliktig inkomst vilket däremot aktivitetsstöd är.

Möjlighet att återgå till en ersättningsperiod

Om arbetslösheten upphör innan ersättningsperioden är slut har den sökande, i händelse av en ny arbetslöshetsperiod, rätt till det återstående antalet dagar även om ett nytt arbetsvillkor inte är uppfyllt (23 §). Denna möjlighet finns som längst under den tolv månadersperiod som följer efter att den sökande senast fick arbetslöshetsersättning. Därefter är det inte möjligt att återgå till en påbörjad period.

Den som har en påbörjad ersättningsperiod och samtidigt har uppfyllt ett nytt arbetsvillkor ska förbruka de kvarvarande dagarna i den första ersättningsperioden innan dagar i en ny ersättningsperiod får användas.

Reglerna om överhoppningsbar tid gäller även i de fall det är aktuellt att återgå till en påbörjad ersättningsperiod. Den överhoppningsbara tiden leder i ett sådant fall till att möjligheten att återgå till en påbörjad ersättningsperiod sträcks ut till en längre tid än tolv månader.

Möjlighet att upparbeta en ny ersättningsperiod inom en pågående ersättningsperiod

För den som har en påbörjad ersättningsperiod med kvarvarande ersättningsdagar och upparbetar ett nytt arbetsvillkor inom denna period finns en särskild beräkningsregel (27 a §). Regeln innebär att till en sökande ska, om det är till förmån för honom eller henne, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för ersättningen under den närmast föregående ersättningsperioden. Beloppet ska lägst motsvara grundbeloppet. För den som får sin dagpenning bestämd enligt denna regel ska som normalarbetstid gälla den normalarbetstid som den sökande hade under föregående ersättningsperiod (28 §). Denna regel kan tillämpas för högst två ersättningsperioder som följer direkt på varandra. Re-

geln omfattar enligt lagen endast den som uppbär inkomstrelaterad ersättning men i förordningen finns en hänvisning till bestämmelsen som även avser grundförsäkringen.

Möjlighet att upparbeta en ny ersättningsperiod inom jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar

För den som lämnat jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar finns särskilda beräkningsregler som innebär att dagpenning får, om det är förmånligare, lämnas med ett belopp som motsvarar vad som senast lämnades i ersättning vid deltagande i någon av garantierna (30 och 30 a §§). Reglerna kan tillämpas högst två gånger. Reglerna omfattar enligt lagen endast den som uppbär inkomstrelaterad ersättning men i förordningen finns en hänvisning till bestämmelsen som även avser grundförsäkringen.

För den som deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin och fått sin dagpenning bestämd enligt denna regel ska som normalarbetstid gälla den normalarbetstid som den sökande hade under den föregående ersättningsperioden (28 §). För den som hade lägre normalarbetstid än 40 timmar kan det lägsta beloppet bli lägre än 320 kronor. Aktivitetsstöd lämnas med lägst 320 kronor för den som tidigare har haft en ersättningsperiod, 5 § förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd. Enligt den särskilda beräkningsregeln kan ersättningen inte bli lägre än vad personen hade i aktivitetsstöd.

För den som upparbetar ett arbetsvillkor inom jobb- och utvecklingsgarantin men som inte tidigare haft arbetslöshetsersättning utgör utbudet i jobb- och utvecklingsgarantin sökandens normalarbetstid (28 §).

Avräkning av inkomster

I 31 § finns en bestämmelse som medför att arbetslöshetsersättningen ska minskas om den enskilde på grund av arbetslöshet fortlöpande får ersättning från annan än arbetslöshetskassan. Detta avser t.ex. tilläggsförsäkringar som ger ersättning för inkomster över taket i arbetslöshetsförsäkringen. Bestämmelsen innebär att en tilläggsförsäkring inte kan ge högre procentuell ersättningsnivå än den aktuella ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen.

3.4 Försäkringskassans uppgiftsskyldighet

Försäkringskassan ska till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild som har betydelse för tillämpningen av lagen om arbetslöshetsförsäkring (48 c §). Försäkringskassan ska även lämna uppgift om föräldraskap som behövs för att pröva rätten till arbetslöshetsersättning. Försäkringskassan ska dessutom lämna uppgift om en medlem utfört avlönat arbete vid sidan av deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd. Av proposition 2006/07:89 Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitiken, m.m. framgår att bestämmelsen om uppgifter som avser arbete vid sidan av aktivitetsstöd har tillkommit för att arbetslöshetskassorna ska kunna bestämma vilken avgift till kassan som medlemmen ska betala.

4 Nuvarande ordning i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

4.1 Medlemskap i och anslutning till en arbetslöshetskassa

Inträde i en arbetslöshetskassa

Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som uppfyller villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde (34 §). Den som vill bli medlem måste också under en sammanhängande period av fem veckor under minst fyra veckor ha förvärvat arbetat i genomsnitt 17 timmar per vecka och fortfarande arbeta i minst den omfattningen.

Möjligheten att kvalificera sig för arbetslöshetsersättning genom studier, det s.k. studerandevillkoret, avskaffades den 1 januari 2007. I 34 § andra stycket finns det emellertid en kvarvarande möjlighet för en person att bli medlem i en arbetslöshetskassa till följd av att han eller hon uppfyllt studerandevillkoret enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

En person som beviljats medlemskap i en arbetslöshetskassa räknas som medlem från den första dagen i den månad som ansökan om inträde inkom till arbetslöshetskassan (34 §).

Vid övergång från en arbetslöshetskassa till en annan behöver kravet på 17 timmars förvärvsarbete inte uppfyllas på nytt. Det är tillräckligt att personen i fråga förvärvsarbetar inom den nya kassans verksamhetsområde, vilket i regel innebär minst en timmes arbete (34 a §). Kravet på att den sökande ska förvärvsarbета inom den nya kassans verksamhetsområde medför att helt arbetslösa personer inte kan byta kassa.

En medlem som inte uppfyller och inte heller de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i arbetslöshetskassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde, kan utslutas av kassans styrelse (37 §).

Inträde i en arbetslöshetskassa efter arbete i ett annat EU/EES-land

Den som återvänder eller flyttar till Sverige efter arbete i annat EU/EES-land och som vill bli medlem i en svensk arbetslöshetskassa måste ansöka om inträde.

För att medlemskap ska kunna beviljas krävs att inträdesvillkoret i 34 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor är uppfyllt. Detta gäller dock inte den som betraktas som gränsarbetare, oäkta gränsarbetare eller som omfattas av femårsregeln enligt den nordiska konventionen om social trygghet.

En gränsarbetare (arbetar i ett EU/EES-land och bor i ett annat EU/EES-land och återvänder till bosättningslandet dagligen eller åtminstone en gång per vecka) eller en oäkta gränsarbetare (arbetar i ett EU/EES-land och bor i ett annat EU/EES-land och som inte återvänder till bosättningslandet dagligen eller åtminstone en gång per vecka) som förlorar sin anställning i ett annat EU/EES-land har, vid hel arbetslöshet, rätt till inträde i en svensk arbetslöshetskassa utan att behöva arbeta i Sverige.

Enligt femårsregeln i den nordiska konventionen har den som återvänder till ett nordiskt land från ett annat nordiskt land rätt

till inträde i en arbetslöshetskassa utan att behöva arbeta i det land man återvänder till om man tidigare varit försäkrad i det landet och återvänder inom fem år från när man lämnade landet. En förutsättning för att inträde ska beviljas är att ansökan om inträde sker inom åtta veckor från att det andra nordiska landets försäkring lämnades.

Utträde ur en arbetslöshetskassa

Utträde ur en arbetslöshetskassa sker genom en skriftlig anmälan (40 §).

En medlem som inte har betalat sin medlemsavgift ska anses ha trätt ut ur arbetslöshetskassan efter utgången av den andra månaden efter den månad som avgiften avser. I en arbetslöshetskassa med längre avgiftsperiod än en kalendermånad ska en medlem som inte inom tre månader från periodens början har betalat medlemsavgiften anses ha trätt ut ur kassan (45 §). Regeln syftar till att skydda en person från att omedelbart förlora sin rätt till arbetslöshetsersättning vid utebliven eller försenad betalning.

4.2 Arbetslöshetsförsäkringens avgiftssystem

Arbetslöshetsförsäkringen administreras av 33 arbetslöshetskassor. I augusti 2008 hade kassorna 3,3 miljoner medlemmar. Arbetslöshetskassorna betalar ut arbetslöshetsersättningen men får statsbidrag som täcker utbetalningarna. Medlemmarna finansierar kassornas administration genom medlemsavgifter. Medlemmarna bidrar också till finansieringen av försäkringen genom att medlemsavgifterna inkluderar finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift som kassan betalar till staten (41 §). Alla medlemmar betalar avgift som ska täcka finansieringsavgiften. Avgiften som avser administrationen motsvarar i genomsnitt ca 30 kronor och avgiften som avser finansieringsavgift motsvarar ungefär 70 kronor per medlem och månad. Medlemsavgift som avser ar-

betslöshetsavgiften tas enbart ut av sysselsatta medlemmar, denna del av avgiften får högst uppgå till högst 300 kronor per månad.

Förhöjd finansieringsavgift

Den 1 januari 2007 infördes den förhöjda finansieringsavgiften som ett komplement till den redan existerande finansieringsavgiften. Den förhöjda finansieringsavgiften gjorde att medlemsavgifterna steg i samtliga arbetslöshetskassor. Avgiften var differentierad på så vis att avgiftshöjningarna blev större i kassor med höga utbetalningar än i kassor med låga utbetalningar. Syftet med att införa den förhöjda finansieringsavgiften var att skapa incitament att, genom återhållsamhet i lönebildningen och genom att förhindra felaktigt utbetald arbetslöshetsersättning, minska kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen.

Den förhöjda finansieringsavgiften beräknades med utgångspunkt från respektive arbetslöshetskassas utbetalning av inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning i förhållande till den genomsnittliga utbetalningen i samtliga kassor. Beräkningen baserades på en särskild formel och resulterade i en medlemsbaserad avgift som respektive kassa skulle betala till staten. Avgiften per medlem var samma för hela året. För att täcka den förhöjda finansieringsavgiften till staten höjde arbetslöshetskassorna medlemsavgifterna. Tre begränsningsregler för avgiften infördes. Den första var att den förhöjda finansieringsavgiften till staten enbart betalades för sysselsatta medlemmar och det var också bara sysselsatta medlemmar som skulle få höjd medlemsavgift. Med sysselsatta menas i detta sammanhang de som inte är arbetslösa enligt definitionen i 41 a §. Den andra begränsningen var att den förhöjda finansieringsavgiften som mest kunde uppgå till 300 kronor per månad och sysselsatt medlem, och att kassan som mest fick höja medlemsavgiften med 300 kronor per månad för att täcka avgiften. Den tredje begränsningen var att finansieringsavgiften och den förhöjda finansieringsavgiften tillsammans

för en kassa inte kunde uppgå till mer än 100 procent av den utbetalade inkomstrelaterade ersättningen i kassan.

Arbetslöshetsavgift

För att ytterligare förstärka incitamenten att minska de kostnader som arbetslösheten ger upphov till ersattes den förhöjda finansieringsavgiften den 1 juli 2008 med en arbetslöshetsavgift. Arbetslöshetsavgiften motsvarar 33 procent av den under månaden utbetalade inkomstrelaterade ersättning (48 §). När arbetslöshetskassan är förhindrad att ta ut medlemsavgifter som täcker kostnaderna för arbetslöshetsavgiften ska denna uppgå till 300 kronor för varje sysselsatt medlem under den månad avgiften avser.

Inbetalning till staten

Kassans avgifter till staten betalas in månaden efter den månad som avgiften avser, 9-10 § förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor.

4.3 Överklaganderegler

Överklaganderegler rörande arbetslöshetskassornas beslut

Bestämmelser om talan mot och överklagande av en arbetslöshetskassas beslut enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor finns i 62, 95 och 98 §§ nämnda lag. Av 62 § framgår bl.a. att om ett beslut av en föreningsstämma inte har tillkommit i behörig ordning kan talan om upphävande eller ändring föras av en bestämd krets av personer. En sådan talan väcks vid tingsrätten. I

95 § anges bl.a. att beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden om rätt till medlemskap enligt lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Av 98 § framgår att beslut i andra fall än som avses i 62 och 95 §§ överklagas hos Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Inspektionens beslut i ett sådant ärende överklagas hos regeringen.

Den nuvarande överklagandeordningen har gällt sedan den 1 januari 2004, då Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen inrättades. Före dess var det Arbetsmarknadsstyrelsen som var första instans vid överklaganden enligt 98 §.

Överklagande av förvaltningsbeslut

Enligt äldre rätt var huvudregeln att förvaltningsbeslut överklagades hos närmast högre förvaltningsmyndighet med regeringen som sista instans, om inte något annat var särskilt föreskrivet. Den här principen brukar benämnas rätten att ”gå till kungs”. År 1984 fastställde riksdagen riktlinjer för en översyn av reglerna om rätten att överklaga beslut till regeringen (prop. 1983/84:120). I enlighet med dessa riktlinjer har strävandena riktats in på att lyfta bort sådana ärenden från regeringen som inte kräver ställningstagande från regeringen som politiskt organ. Enligt riktlinjerna bör det i allmänhet ankomma på regeringen att pröva överklaganden i frågor där försvars-, ordnings-, säkerhets- eller andra statsnyttosynpunkter eller allmänekonomiska synpunkter är särskilt framträdande. Förvaltningsdomstolarna bör enligt riktlinjerna huvudsakligen befatta sig med ärenden av sådan rättslig karaktär som rör förhållandet mellan enskilda inbördes eller mellan enskilda och det allmänna och vilkas avgörande kan vara av väsentlig betydelse för den enskilde.

År 1998 infördes i 22 a § förvaltningslagen (1986:223) principen om att rättslig överprövning av förvaltningsbeslut sker i förvaltningsdomstol. Enligt denna bestämmelse får överklagbara beslut som huvudregel överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Ett syfte med regeln är att anvisa behörig domstol för det

fall en rätt till domstolsprövning finns enligt den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) eller EG-rätten, utan att en sådan möjlighet är förutsedd i lagstiftningen. Genom bestämmelsen övergavs principen om rätten att ”gå till kung”. Om överklagandena ska ske hos regeringen krävs numerära uttryckliga regler om detta i lag eller förordning.

5 Förslag om ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

5.1 Beräkning av medlemsvillkoret

Förslag: Vid prövning av medlemsvillkoret, under år 2009, ska till varje medlemsmånad läggas ytterligare en kalendermånad, genom att tidpunkten för inträdet i kassan tidigareläggs med en kalendermånad per medlemsmånad. Denna möjlighet upphör att gälla från och med januari 2010.

Skälen för förslaget: För att öka möjligheten för människor att få inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning i händelse av arbetslöshet, bör medlemsvillkoret ändras. Förslaget innebär att den som är medlem i en arbetslöshetskassa bör få tillgodoräkna sig ytterligare en månad, bakåt i tiden, för varje medlemsmånad under 2009. På så sätt möjliggörs för en person att uppfylla medlemsvillkoret, och därmed bli berättigad till inkomstrelaterad ersättning, på sex månader under 2009. En person som blir medlem i en arbetslöshetskassa i februari 2009 uppfyller alltså medlemsvillkoret redan i augusti 2009. Om han eller hon sedan blir arbetslös i september och begär ersättning från kassan, räknas medlemskapet från och med september året före. En person som blir medlem i en arbetslöshetskassa i oktober 2008 får till-

godoräkna sig ytterligare en kalendermånad som medlemsmånad för varje medlemsmånad under 2009 och kommer då att tillgodoräkna sig tiden från och med juni 2008 som medlemstid. Arbetsvillkoret bör därmed kunna uppfyllas med arbete som ligger inom den tidigarelagda medlemstiden. Eftersom regeln bör träda i kraft den 1 juli 2009 kan personen emellertid inte få inkomstrelaterad ersättning före dess.

Denna möjlighet bör endast gälla tillfälligt, under år 2009. Den senaste tiden har många medlemmar lämnat arbetslöshetskassorna och står därmed utan ett inkomstrelaterat skydd. Syftet med förslaget är att stimulera ny- och återinträde i arbetslöshetsförsäkringen. Från och med den 1 januari 2010 bör regeln om tolv månaders medlemskap för uppfyllande av medlemsvillkoret återigen gälla, utan möjlighet att tillgodoräkna sig ytterligare månader bakåt i tiden.

Tidigare fanns en särskild regel om att vid prövning av arbetsvillkoret kunde ramtiden inte omfatta tid före deltagande i aktivitetsgarantin (14 a §). Denna bestämmelse avskaffades vid införandet av jobb- och utvecklingsgarantin. Hänvisningen till den bestämmelsen bör därför tas bort.

5.2 Bestämmande av ramtid

Förslag: Med ramtid avses de tolv månader som närmast föregått den månad sökanden anmält sig som arbetslös hos Arbetsförmedlingen. Hänvisningar till bestämmelsen om arbetsvillkoret i reglerna om överhoppningsbar tid tas bort.

Skälen för förslaget: En bestämmelse som anger att ramtiden är de tolv månader som närmast föregått sökandens arbetslöshet bör införas. Förslaget syftar till att förtydliga lagens struktur och uppbyggnad men medför ingen ändring i sak.

Följdändringar bör göras i reglerna om överhoppningsbar tid vad gäller hänvisningen till arbetsvillkoret.

5.3 Dagpenning

Förslag: Arbetslöshetsersättning lämnas i form av dagpenning.

Skälen för förslaget: En bestämmelse som anger att ersättning enligt arbetslöshetsförsäkringen lämnas i form av dagpenning bör införas. Förslaget syftar till att förtydliga lagens struktur och uppbyggnad men medför ingen ändring i sak.

5.4 Normalarbetstid

5.4.1 Huvudregeln för normalarbetstidens bestämmande – sammanläggning av tid med förmåner

Förslag: För den som är ersättningsberättigad fastställs en normalarbetstid. Normalarbetstiden utgör den genomsnittliga arbetstiden under sökandens ramtid.

Vid bestämmande av normalarbetstid ska, i månader som innehåller minst 80 timmar förvärvsarbete, utöver arbetad tid även beaktas tid som ersatts med sjuklön eller ersättning från Försäkringskassan vid tvist om sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön, eller med följande socialförsäkringsförmåner

- 1) föräldrapenningförmån, sjukpenning, havandeskapspenning eller rehabiliteringspenning
- 2) smittbärapenning eller
- 3) ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning för ledighet för närståendevård.

Skälen för förslagen: Normalarbetstiden är en central faktor i arbetslöshetsförsäkringen. Den används för att fastställa antalet ersättningsdagar per vecka som en deltidsarbetande har rätt till

och för att fastställa en sökandes lägsta ersättningsnivå. För att tydliggöra normalarbetstidens olika funktioner inom försäkringen bör bestämmelserna om normalarbetstid regleras under en egen rubrik. En bestämmelse bör införas som anger att för den som är ersättningsberättigad fastställs en normalarbetstid. Förslaget i den delen syftar till att förtydliga lagens struktur och uppbyggnad men medför ingen ändring i sak.

Enligt huvudregeln är normalarbetstiden den sökandes genomsnittliga arbetstid under ramtiden. Nuvarande regler i arbetslöshetsförsäkringen leder till att en person som har varit tillfälligt frånvarande eller frånvarande på deltid från arbetet kan få lägre arbetslöshetsersättning än om han eller hon varit helt frånvarande. Det beror på att en månad som ligger inom ramtiden och som innehåller så mycket arbete att den är tillgodoräkningsbar, alltid räknas med när ersättningens storlek bestäms. Har personen varit frånvarande och arbetat mindre än vad som krävs för att månaden ska vara tillgodoräkningsbar, kan månaden däremot hoppas över och ersättningen i stället beräknas på månader som ligger längre tillbaka i tiden.

För att den som arbetat så mycket att månaden är tillgodoräkningsbar inte ska kunna få avsevärt lägre ersättning än en person som arbetat i mindre omfattning eller inte alls, bör tid med sjuklön, ersättning från Försäkringskassan vid tvist om sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön, eller med de i förslaget angivna socialförsäkringsförmånerna, beaktas när normalarbetstiden fastställs. Om en månad innehåller så mycket arbete att den är tillgodoräkningsbar bör normalarbetstiden baseras både på den arbetade tiden och den tid som ersatts med sjuklön, sjuklönegaranti eller de angivna socialförsäkringsförmånerna.

Bemyndigandet att meddela föreskrifter om omräkning av normalarbetstid bör kvarstå oförändrat i lagen.

5.4.2 Normalarbetstid enligt grundförsäkringen efter upparbetande av ett nytt arbetsvillkor

Förslag: Till en sökande som fått dagpenning i form av grundbelopp och under ersättningsperioden uppfyllt ett nytt arbetsvillkor ska, om det är förmånligare, som normalarbetstid gälla den normalarbetstid som den sökande hade under den senaste perioden med arbetslöshetsersättning. Detta får tillämpas för högst två ersättningsperioder som följer direkt efter varandra.

Skälen för förslaget: En person som får sin inkomstrelaterade ersättning bestämd utifrån de särskilda beräkningsreglerna i 27 a §, får behålla normalarbetstiden från den senaste perioden med arbetslöshetsersättning. Detsamma bör gälla för en person som har dagpenning i form av grundbelopp. En bestämmelse som gör detta möjligt bör därför införas. Till skillnad från den inkomstrelaterade ersättningen styrs ersättningen enligt grundförsäkringen endast av det belopp regeringen bestämmer samt normalarbetstiden. För att motsvarande förhållanden som gäller för tillämpningen av den särskilda beräkningsregeln för den inkomstrelaterade ersättningen även ska gälla för ersättning enligt grundförsäkringen, bör bestämmelsen om normalarbetstid kompletteras med motsvarande förutsättningar. I likhet med den särskilda beräkningsregeln för den som har inkomstrelaterad ersättning bör det således framgå att denna regel får tillämpas om det är förmånligare och för högst två ersättningsperioder som följer direkt efter varandra.

5.4.3 Normalarbetstid enligt grundförsäkringen efter deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar

Förslag: Till en sökande som lämnat eller står i begrepp att lämna jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar och tidigare fått ersättning enligt grundförsäkringen, eller inte tidigare fått arbetslöshetsersättning, ska som normalarbetstid gälla sökandens totala arbetsutbud under deltagande i respektive garanti, om ansökan om ersättning sker inom 12 månader från tidpunkten när sökanden lämnade garantin. Detta får tillämpas högst två gånger för en sökande.

Skälen för förslaget: En person som deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar och tidigare fått ersättning enligt grundförsäkringen bör kunna få sin normalarbetstid baserad på sitt totala arbetsutbud under deltagande i garantin, om denne har upparbetat ett arbetsvillkor och därmed är berättigad till en ersättningsperiod. Möjligheten att basera normalarbetstiden på utbudet i jobb- och utvecklingsgarantin finns i dag för den som inte tidigare fått arbetslöshetsersättning. Till skillnad från den inkomstrelaterade ersättningen styrs ersättningen enligt grundförsäkringen endast av det belopp regeringen bestämmer samt normalarbetstiden. För att motsvarande förhållanden, som gäller för tillämpningen av de särskilda beräkningsreglerna för den inkomstrelaterade ersättningen (se avsnitt 5.4.5), även ska gälla för den som får ersättning enligt grundförsäkringen eller inte tidigare fått arbetslöshetsersättning, bör bestämmelsen om normalarbetstid kompletteras med motsvarande förutsättningar.

För en person som förvärvsarbetar på deltid och på övrig tid deltar i en garanti bör såväl arbetet som deltagandet i garantin räknas in i det utbud som ligger till grund för bestämmandet av normalarbetstiden. Därför bör det vara sökandens totala arbetsutbud under deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin respek-

tive jobbgarantin för ungdomar som ligger till grund för normalarbetstiden.

Det förekommer att en person kvarstår i programmet när prövningen av arbetsvillkoret görs. Därför bör de särskilda beräkningsreglerna även omfatta den som vid prövningstillfället står i begrepp att lämna respektive garanti. Det kan t.ex. gälla en person som arbetar deltid eller som efter en kortare anställning åter befinner sig i en av garantierna.

5.4.4 Normalarbetstid enligt inkomstbortfallsförsäkringen efter upparbetande av ett nytt arbetsvillkor

Förslag: För den som får sin dagpenning fastställd enligt den särskilda beräkningsregeln om rätt att erhålla 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för den senast lämnade ersättningen, ska som normalarbetstid gälla den normalarbetstid den sökande hade under den senaste perioden med arbetslöshetsersättning.

Skälen för förslaget: En person som får sin inkomstrelaterade ersättning bestämd utifrån de särskilda beräkningsreglerna, bör även behålla normalarbetstiden från den senaste perioden med arbetslöshetsersättning. Förslaget innebär inget nytt i sak utan är endast en följd av strukturförändringar i lagen.

5.4.5 Normalarbetstid enligt inkomstbortfallsförsäkringen efter deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar

Förslag: För den som får sin dagpenning fastställd enligt den särskilda beräkningsregeln efter deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin respektive jobbgarantin för ungdomar ska som

normalarbetstid gälla sökandens totala arbetsutbud under deltagande i respektive garanti.

Skälen för förslaget: När det lägsta beloppet i arbetslöshetsersättningen fastställs beaktas normalarbetstiden. För en person som inte har full normalarbetstid kan ersättningen därmed bli lägre än 320 kronor. Vid bestämmande av aktivitetsstöd beaktas emellertid inte normalarbetstiden. För den som tidigare uppfyllt ett arbetsvillkor blir aktivitetsstödet lägst 320 kronor, oavsett normalarbetstid.

En person som upparbetar en ny ersättningsperiod inom eller efter jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar, och som får sin ersättning baserad på den särskilda beräkningsregeln i nuvarande 30 och 30 a §§, bör få sin normalarbetstid baserad på utbudet i garantin, som i normalfallet är heltid, i stället för normalarbetstiden i den tidigare ersättningsperioden, som kan vara lägre. Syftet med detta är att arbetslöshetsersättningen inte ska kunna bli lägre än det aktivitetsstöd personen fick under deltagande i garantin.

För en person som förvärvsarbetar på deltid och på övrig tid deltar i en garanti bör såväl arbetet som deltagandet i garantin räknas in i utbudet, som ligger till grund för bestämmandet av normalarbetstiden. Syftet med detta är att det alltid ska löna sig att ta ett arbete.

5.5 Ersättning enligt grundförsäkringen

Förslag: Dagpenning i form av grundbelopp bestäms utifrån sökandens normalarbetstid och det belopp som regeringen fastställer.

Skälen för förslaget: Ersättning enligt grundförsäkringen lämnas med dagpenning i form av grundbelopp. Sökandens dagpenning bestäms utifrån hans eller hennes normalarbetstid samt grund-

beloppets storlek. Grundbeloppet bestäms av regeringen. I bestämmelsens nuvarande lydelse framgår endast att ersättning utgår med ett grundbelopp. För att tydliggöra att ersättning enligt grundförsäkringen utgår med en individuellt uträknad ersättning, där grundbeloppet utgör en av två faktorer, bör bestämmelsen omformuleras så att detta uttryckligen framgår. Förslaget medför dock ingen faktisk förändring av beräkningen av ersättning enligt grundförsäkringen.

5.6 Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen

5.6.1 Bestämmande av inkomstrelaterad dagpenning

Förslag: Dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning bestäms utifrån sökandens dagsförtjänst, normalarbetstid och det högsta respektive lägsta belopp som regeringen fastställer, om inte annat följer av lagen.

Skälen för förslaget: Inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning fastställs utifrån tre kriterier; sökandens dagsförtjänst, normalarbetstid samt det högsta respektive lägsta belopp som regeringen fastställer. Det lägsta beloppet är inte ett fast belopp för alla utan proportioneras utifrån sökandens normalarbetstid, 4 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring.

Mot bakgrund av detta bör det införas en bestämmelse som slår fast att ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen bestäms utifrån sökandens dagsförtjänst, normalarbetstid och det högsta respektive lägsta belopp som regeringen fastställer, om inget annat följer av lagen. Hänvisningen till grundbeloppet bör tas bort eftersom inkomstbortfallsförsäkringen utgör ett eget system, till stor del fristående från grundförsäkringen. Förslaget innebär ingen ändring i sak utan syftar till att tydliggöra modellen för bestämmande av den inkomstrelaterade ersättningen och

till att separera reglerna i grund- och inkomstbortfallsförsäkringen.

5.6.2 Dagsförtjänst

Förslag: Med dagsförtjänst avses sökandens genomsnittliga inkomst under ramtiden. I vissa fall ska dagsförtjänsten beräknas på sökandens förvärvsinkomst och det ersättningsbelopp som lämnats som sjuklön eller av Försäkringskassan, vilket gäller både anställda och företagare.

Hänvisningen till normalarbetstiden vid beräkning av dagsförtjänst och bestämmande av dagpenning tas bort.

Skälen för förslaget: Efter de förändringar som infördes i enlighet med förslagen i propositionen 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete, är det sökandens genomsnittliga inkomst under ramtiden som ligger till grund för beräkning av arbetslöshetsersättningen. Bestämmelsen om dagsförtjänst bör språkligt anpassas till gällande ersättningsregler.

För att den som arbetat så mycket att månaden är tillgodoräkningsbar inte ska få avsevärt lägre ersättning än en person som arbetat i mindre omfattning eller inte alls, bör sjuklön samt vissa ersättningar som utgått från Försäkringskassan beaktas när dagsförtjänsten fastställs. Om en månad innehåller så mycket arbete att den är tillgodoräkningsbar inom ramtiden bör dagsförtjänsten beräknas på summan av förvärvsinkomsten och sjuklönen respektive det ersättningsbelopp som lämnats av Försäkringskassan. Se även avsnitt 5.5.1. angående normalarbetstid vid sammanläggning av förmåner.

Beräkningen av dagsförtjänst bör även gälla för företagare. En hänvisning till regeln om sammanläggning av förvärvsinkomst och förmåner vid beräkning av dagsförtjänst bör därför föras in i regeln om bestämmande av dagsförtjänst för företagare.

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas med vissa procentsatser av den sökandes dagsförtjänst. Den beräkningen är inte kopplad till normalarbetstiden varför hänvisningen till normalarbetstiden bör tas bort.

5.6.3 Ersättning efter upparbetande av nytt arbetsvillkor under tidigare ersättningsperiod

Förslag: Till en sökande som under ersättningsperioden på nytt uppfyllt arbetsvillkoret och för vilken ersättning lämnas under ytterligare en ersättningsperiod ska, om det är förmånligare, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för den senast lämnade arbetslöshetsersättningen. Dagpenningen blir dock högst respektive lägst det belopp som regeringen bestämmer.

Skälen för förslaget: Den särskilda beräkningsregeln i den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen ger en sökande som uppfyller ett nytt arbetsvillkor, inom en pågående ersättningsperiod, möjlighet att få sin ersättning baserad på den dagsförtjänst som låg till grund för den tidigare ersättningsperioden (27 a §). Om det är mer förmånligt lämnas dagpenning med 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för den närmast föregående ersättningsperioden. Det framgår också av lagen att den som omfattas av bestämmelsen ska få samma normalarbetstid som i den senaste ersättningsperioden (28 §).

I bestämmelsens nuvarande lydelse anges att beloppet som lägst ska motsvara grundbeloppet. Den inkomstrelaterade ersättningen bör enligt förslaget regleras i egna bestämmelser och separeras från bestämmelserna om grundförsäkringen, se avsnitt 5.6.1. Därför bör hänvisningen i stället ske till den föreslagna bestämmelsen som anger att dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas med det högsta respektive lägsta belopp som regeringen bestämmer.

5.6.4 Ersättning efter deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar

Förslag: Till en sökande som lämnat eller står i begrepp att lämna jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar får, om det är förmånligare, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för den senast lämnade arbetslöshetsersättningen, om ansökan om ersättning sker inom 12 månader från tidpunkten när sökanden lämnade respektive garanti. Dagpenningen blir dock högst respektive lägst det belopp som regeringen bestämmer.

Skälen för förslaget: Under deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar kan deltagarna, förutom att delta i aktiviteter, även förvärvsarbeta. Under förutsättning att hela ersättningsperioden är förbrukad, eller att tolv månader passerat sedan sökanden senast fick arbetslöshetsersättning, och att ett nytt arbetsvillkor är uppfyllt, kan en ny period med arbetslöshetsersättning beviljas. Personen ska då lämna garantin. I dessa situationer finns särskilda beräkningsregler som får tillämpas om det är mer förmånligt (30 och 30 a §§). De särskilda beräkningsreglerna innebär att den som arbetat deltid och samtidigt deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar kan få lägre ersättning i den nya ersättningsperioden än vad personen fått om han eller hon inte arbetat utan i stället kvarstått på heltid i garantin. Detta beror på att dagpenningen i den nya perioden enligt ordalydelsen ska motsvara vad som *senast lämnades i aktivitetsstöd*. Om personen förvärvsarbetat halvtid och samtidigt deltagit på halvtid i garantin, har aktivitetsstödet utbetalats med hälften av det belopp han eller hon fått vid deltagande på heltid.

Förslaget innebär att det är den sökandes dagsförtjänst under föregående ersättningsperiod, inte det aktivitetsstöd eller den ersättning som betalats ut, som bör ligga till grund för ersättningen i den nya perioden när de särskilda beräkningsreglerna

tillämpas. Med den föreslagna definitionen är personen garanterad arbetslöshetsersättning som motsvarar det aktivitetsstöd han eller hon hade rätt till vid deltagande på heltid i garantin, i stället för det som faktiskt utbetalades. Skälen till förslaget är att en person som arbetat lite inte ska kunna få lägre ersättning än om han eller hon inte arbetat alls, eftersom det alltid ska löna sig att ta ett arbete.

I bestämmelsens nuvarande lydelse anges att beloppet som lägst ska motsvara grundbeloppet. Den inkomstrelaterade ersättningen bör enligt förslaget regleras i egna bestämmelser och separeras från bestämmelserna om grundförsäkringen, se avsnitt 5.7.1. Därför bör hänvisning i stället ske till den föreslagna bestämmelsen som anger att dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas med det högsta respektive lägsta belopp som regeringen bestämmer.

Det förekommer att en person kvarstår i programmet när prövningen av arbetsvillkoret görs. Därför bör de särskilda beräkningsreglerna även omfatta den som vid prövningstillfället stod i begrepp att lämna respektive garanti. Det kan t.ex. gälla en person som arbetar deltid eller som efter en kortare anställning åter befinner sig i en av garantierna.

5.6.5 Avräkning av fortlöpande ersättning

Förslag: För en sökande som med anledning av arbetslöshet fortlöpande får ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan, får dagpenning lämnas med högst skillnaden mellan det högsta belopp som får lämnas enligt bestämmelserna om den inkomstrelaterade ersättningen och den erhållna ersättningen.

Skälen för förslaget: Tilläggsersättningar till följd av arbetslöshet, som ger högre ersättningsnivå än vad som anges i bestämmelserna för inkomstrelaterad ersättning i arbetslöshetsförsäkringen, minskar dagpenningen, 31 §. För den som deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar, och

fått sin ersättning baserad på de särskilda beräkningsreglerna, bör samma regler gälla. Därför bör en hänvisning till den särskilda beräkningsregeln efter deltagande i en garanti som kan användas vid beräkning av arbetslöshetsersättning föras in i bestämmelsen om avräkning av dagpenning.

5.7 Försäkringskassans uppgiftsskyldighet

Förslag: Försäkringskassans uppgiftsskyldighet gentemot arbetslöshetskassan enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring tas bort gällande uppgifter avseende huruvida en medlem i arbetslöshetskassan utför avlönat arbete vid sidan av deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd.

Skälen för förslaget: Bestämmelsen om Försäkringskassans uppgiftsskyldighet har tillkommit för att arbetslöshetskassorna ska få de uppgifter som de behöver för att kunna bestämma vilken avgift som medlemmen ska betala till kassan. Uppgifterna ska användas vid tillämpningen av lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Bestämmelsen bör därför tas bort och en motsvarande bestämmelse införs i stället i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, se avsnitt 6.4.

6 Förslag om ändringar i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

6.1 Ändrat inträdesvillkor

Förslag: Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som vid ansökningstillfället uppfyller kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. Den som vid ansökningstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa om han eller hon uppfyllde villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde när han eller hon senast arbetade. Rätt att bli medlem har inte den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa eller har fyllt 64 år.

När medlemskap i arbetslöshetskassan beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes, om inget annat följer av bestämmelsen om beräkning av medlemsvillkoret i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Från och med 2010 gäller att inträdestidpunkten räknas från den månad ansökan gjordes.

Skälen för förslaget: Inträdesvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen leder till att en person som vill bli medlem i en arbetslös-

hetskassa måste lämna in inträdesansökan, som styrker bl.a. viss arbetad tid, innan medlemskap beviljas. Detta försvårar för den enskilde som vill bli medlem och leder dessutom till omfattande administration för kassorna och även för arbetsgivarna. För att stimulera ny- och återinträde i arbetslöshetskassor bör kravet på förvärvsarbete i viss omfattning (34 §), det s.k. arbetskravet, tas bort. För att även de som inte förvärvsarbetar för tillfället ska kunna bli medlemmar bör kravet på att arbeta i kassans verksamhetsområde även omfatta den som arbetade i kassans verksamhetsområde senast han eller hon arbetade. Förslaget fanns även med i betänkandet Obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (SOU 2008:54). En följd av förslagen är att undantaget från kravet på visst utfört förvärvsarbete för den som byter kassa bör tas bort (34 a §). Till skillnad från vad som föreslogs av obligatorietredningen innehåller detta förslag inget hinder för arbetslösa att byta kassa. Kravet på att det senast utförda förvärvsarbetet ska ha varit inom kassans verksamhetsområde innebär dock att denna möjlighet i första hand innebär att arbetslösa kan byta till Alfa-kassan som inte har något bestämt verksamhetsområde.

När medlemskap i arbetslöshetskassan beviljas bör inträdet i kassan anses ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes, om inget annat följer av bestämmelsen om beräkning av medlemsvillkoret i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Eftersom det enligt förslaget rörande uppfyllande av medlemsvillkoret ska vara möjligt att kvalificera sig för medlemsvillkoret på sex månader, bör inträdesbestämmelsen kompletteras med en hänvisning till den regeln, jfr. avsnitt 5.1. Den möjligheten gäller dock endast under 2009 varför huvudregeln om bestämmande av tidpunkt för inträde återigen bör gälla från och med 2010.

Möjligheten att kvalificera sig för arbetslöshetsersättning genom studier, det s.k. studerandevillkoret, avskaffades den 1 januari 2007. Rätt till medlemskap i en arbetslöshetskassa föreligger i dag bl.a. för den som uppfyllt studerandevillkoret. Eftersom studerandevillkoret numera är avskaffat kan den bestämmelsen inte tillämpas. Bestämmelsen bör därför upphävas, jämte hänvisning-

en till bestämmelsen i 37 § tredje stycket lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

6.2 Avdrag från arbetslöshetsavgiften

Förslag: Från arbetslöshetsavgiften ska avdrag göras med 50 kronor per medlem som, två månader före den månad som avgiften avser, var sysselsatt. Avdraget ska baseras på de uppgifter som kassan förfogar över vid utgången av den månad som avgiften avser. Arbetslöshetsavgiften är dock alltid lägst 0 kronor.

Skälen för förslaget: Eftersom arbetslöshetsavgiften inte inkluderas i medlemsavgiften för arbetslösa har de en avsevärt lägre avgift än sysselsatta medlemmar. För att göra arbetslöshetsförsäkringen billigare för en majoritet av de sysselsatta medlemmarna och för att minska marginaleffekten av att gå från arbetslöshet till sysselsättning, bör arbetslöshetsavgiften sänkas med 50 kronor per sysselsatt medlem. För att avdraget inte ska behöva korrigeras retroaktivt bör det baseras på antalet personer som, två månader före den månad som avgiften avser, inte var arbetslösa enligt definitionen i 41 a §. Avdragets storlek bör baseras på de förhållanden som är kända vid utgången av den månad som avgiften avser. Avdraget ska inte korrigeras retroaktivt. Att uppgifterna om antalet arbetslösa medlemmar ändras efter utgången av den månad som avgiften avser ska alltså inte påverka avdragets storlek.

Den högsta arbetslöshetsavgiften är fortfarande 300 kronor per sysselsatt medlem. Sänkningen kommer därmed inte att påverka medlemsavgiften i de fåtal kassor vars arbetslöshetsavgift, efter sänkningen, fortfarande ligger över 300 kronor per sysselsatt medlem. Dessa kassor får, genom taket på 300 kronor, redan i dag en betydande nedsättning av avgiften.

Möjligheten till avdrag kommer att gälla från och med arbetslöshetsavgiften för juni 2009.

6.3 Uttagande av finansierings- och arbetslöshetsavgift

Förslag: Finansierings- och arbetslöshetsavgift ska utgå från och med den kalendermånad då ansökan om medlemskap gjordes.

Skälen för förslaget: Förslaget att medlemsvillkoret bör kunna uppfyllas på endast sex månader, enligt 7 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, bör inte påverka arbetslöshetskassornas avgifter, eftersom förslaget om medlemsvillkoret syftar till att erbjuda medlemmar att snabbare kunna ta del av inkomstbortfallsförsäkringen. Finansierings- och arbetslöshetsavgift bör därför inte beräknas på sådan medlemstid som följer av att tidpunkten för inträdet i kassan tidigareläggs med en kalendermånad per medlemsmånad, jfr förslaget i avsnitt 6.1. Finansierings- och arbetslöshetsavgift bör därför utgå från och med den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

6.4 Försäkringskassans uppgiftsskyldighet

Förslag: Försäkringskassan ska till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild som har betydelse för tillämpningen av lagen. Försäkringskassan ska vidare lämna de uppgifter som myndigheten har om en medlem i arbetslöshetskassan utfört arbete vid sidan av deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning.

Skälen för förslaget: Med stöd av lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring får arbetslöshetskassan redan i dag vissa uppgifter från Försäkringskassan rörande bl.a. förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild. För att möjliggöra för arbetslöshetskassorna att rätteligen använda de uppgifter de i dag redan har tillgång till vid prövning av avgiftsärenden, bör en bestämmelse införas i lagen om arbetslöshetskassor, som innebär att Försäkringskassan ska lämna uppgift om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild som har betydelse för tillämpningen av lagen.

Personer som får aktivitetsstöd och i övrigt uppfyller kraven på att definieras som arbetslösa enligt 41 § ska inte betala arbetslöshetsavgift till arbetslöshetskassan. Ett av kraven är att personen inte ska ha utfört förvärvsarbete. Idag lämnar Försäkringskassan uppgift om en medlem i arbetslöshetskassan utfört arbete vid sidan av deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd med stöd av en bestämmelse i lagen om arbetslöshetsförsäkringen. Förslaget innebär att den bestämmelsen tas bort ur lagen om arbetslöshetsförsäkring (se avsnitt 5.7) och i stället införs i denna lag.

Även medlemmar som får utvecklingsersättning ska undantas från arbetslöshetsavgift under förutsättning att de uppfyller de övriga kraven för att definieras som arbetslösa enligt 41 §. För att Försäkringskassan ska kunna lämna motsvarande uppgifter om medlemmar som får utvecklingsersättning som de idag gör för personer som får aktivitetsstöd införs även utvecklingsersättning i bestämmelsen.

6.5 Ny instansordning för överklagande av arbetslöshetskassans beslut om medlemsavgifter

Förslag: Arbetslöshetskassornas beslut om medlemskap och medlemsavgifter får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Arbetslöshetskassans beslut, enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, i andra fall än vad som avser medlemskap och medlemsavgifter får inte överklagas.

Skälen för förslaget: Den nuvarande kompetensfördelningen när det gäller överklaganden i allmänhet bygger på principen att frågor som ska bedömas utifrån ändamålsenlighet och lämplighet överklagas till regeringen, medan frågor som huvudsakligen innefattar prövning av rättsfrågor överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Domstolsprövningen vad gäller förvaltningsrättsliga beslut har motiverats med bl.a. omsorgen om den enskildes rättssäkerhet och strävandena att begränsa regeringens arbetsbörda. Dessa skäl gör sig även gällande avseende arbetslöshetskassornas beslut.

Arbetslöshetskassornas beslut om rätt till medlemskap överklagas i dag hos allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller en arbetslöshetskassas beslut om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Den nu föreslagna förändringen berör dock enbart arbetslöshetskassornas beslut enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Arbetslöshetskassornas beslut rörande såväl medlemskap som medlemsavgifter är av rättslig karaktär och rör förhållandet mellan enskilda individer och arbetslöshetskassorna. Besluten kan avse fråga om tidpunkt för upphörande av medlemskap, rätt till inträde i en arbetslöshetskassa, medlemsavgiftens storlek och fråga om retroaktiv återbetalning av medlemsavgift. Det är viktigt att en sådan prövning är likformig och rättssäker. Arbetslös-

hetskassornas beslut rörande medlemsavgifter kan inte anses rymma sådana politiska dimensioner att det på grund därav är motiverat att det nuvarande systemet med överklagande till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen respektive regeringen består. Arbetslöshetskassornas beslut om medlemsavgifter innefattar till övervägande del rättsliga bedömningar och bör därför överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Även för den enskilde individen bör ett enhetligt överklagandesystem enligt såväl lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring som lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor framstå som mer ändamålsenligt och rättssäkert.

Övriga beslut som fattas av arbetslöshetskassorna, enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, är av administrativ karaktär och bör därför inte omfattas av rätten till domstolsprövning. Inte heller finns det skäl att behålla möjligheten att överklaga övriga beslut enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och till regeringen. Det bör därför införas ett överklagandeförbud för arbetslöshetskassans övriga beslut. I praktiken är det endast ett fåtal ärenden som berörs.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

7.1 Lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Förslag: De nya reglerna ska träda i kraft den 1 juli 2009. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för redan beviljade och påbörjade ersättningsperioder.

Bestämmelsen om medlemsvillkoret träder i kraft den 1 juli 2009 men tillämpas från och med den 1 januari 2009.

Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt.

De föreslagna bestämmelserna bör dock endast tillämpas vid nybeviljande av en ersättningsperiod, och inte för pågående perioder. En övergångsbestämmelse bör därför införas som anger detta.

7.2 Lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Förslag: Den 1 januari 2010 träder en ny bestämmelse om medlemsvillkoret i kraft. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för medlemsmånader som är påbörjade före den 1 januari 2010.

Från den 1 januari 2010 bör den särskilda beräkningsregeln i 7 § andra stycket, om uppfyllande av medlemsvillkoret, upphöra att gälla. En person som har medlemsmånader under 2009 och vars medlemsvillkor därmed är påverkat av bestämmelsen i 7 § andra stycket, bör även efter den 1 januari 2010 få tillgodoräkna sig den tiden vid prövning av medlemsvillkoret. För medlemsmånader som är hänförliga till år 2009, bör därför den särskilda beräkningsregeln fortfarande gälla. En särskild övergångsbestämmelse som anger detta bör därför införas.

7.3 Lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Förslag: De nya reglerna ska träda i kraft den 1 juli 2009.

De nya bestämmelserna om överklagande av arbetslöshetskassans beslut tillämpas inte på beslut som fattats före ikraftträdandet. För sådana beslut gäller bestämmelserna i sin äldre lydelse.

Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt.

Ett flertal beslut kommer att vara föremål för överprövning hos Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen respektive regeringen när de nya överklagandereglerna börjar gälla. En särskild övergångsbestämmelse för dessa beslut är därför nödvändig. De nya bestämmelserna om överklagande av arbetslöshetskassans beslut bör inte tillämpas på beslut som fattats före ikraftträdandet. För sådana beslut gäller bestämmelserna i sin äldre lydelse. Bestämmelsen innebär att för samtliga beslut som inte vunnit laga kraft eller ärenden som inte slutligt avgjorts när de nya reglerna träder i kraft ska lagen tillämpas i dess äldre lydelse.

7.4 Lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Förslag: Den 1 januari 2010 träder en ny bestämmelse om när inträdet i arbetslöshetskassan ska anses ha skett i kraft.

Äldre föreskrifter gäller fortfarande vid bestämmande av inträdestidpunkten för personer som har medlemsmånader under 2009.

Lagen träder i kraft den 1 januari 2010. Äldre föreskrifter bör fortfarande gälla vid bestämmande av inträdestidpunkten för personer som har medlemsmånader under 2009 och som därmed kan ha sin inträdestidpunkt bestämd utifrån bestämmelsen i 7 § andra stycket lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

8 Konsekvenser

8.1 Ändring av medlems- och inträdesvillkor samt sänkt arbetslöshetsavgift

Ekonomiska konsekvenser

Uppskattningsvis bedöms att antalet medlemmar i arbetslöshetskassorna kommer att öka med 175 000 personer till följd av sänkt arbetslöshetsavgift, tillfällig ändring av medlemsvillkoret och förenkling av inträdesvillkoret. I dag är dessa individer berättigade till arbetslöshetsersättning med grundbelopp, under förutsättning att de uppfyller arbetsvillkoret och de allmänna villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Den förväntade utgiftsökningen genereras av att de nya medlemmarna som blir arbetslösa får inkomstrelaterad ersättning istället för ersättning med grundbelopp. Med antagandet att arbetslösheten i denna grupp uppgår till 4,5 procent leder förändringarna till att utgifterna för arbetslöshetsersättning ökar med 467 miljoner kronor 2009 och 623 miljoner kronor 2010 och 2011. Statliga ålderspensionsavgifter är inkluderade i detta belopp.

Sänkningen av arbetslöshetsavgiften med 50 kronor per selsatt medlem beräknas leda till minskade intäkter med 1 000 miljoner kronor för år 2009 och 2 000 miljoner kronor för åren 2010 och 2011.

I och med att avgiftssänkningen inte påverkar arbetslöshetskassor vars arbetslöshetsavgift efter sänkningen fortfarande ligger på 300 kronor per sysselsatt medlem, kommer inte sänkningen alla sysselsatta medlemmar till del.

Övriga konsekvenser

Förslaget om ändrat inträdesvillkor innebär bl.a. att en person som har arbetat i liten omfattning kan bli medlem i en arbetslöshetskassa. Utöver det innebär förändringen att den administrativa bördan minskar för såväl arbetslöshetskassorna som arbetsgivarna.

Förslaget innebär även att den som för närvarande inte arbetar kan bli medlem i en arbetslöshetskassa. Förändringen innebär också att en arbetslös medlem kan byta arbetslöshetskassa under en pågående ersättningsperiod. I dag är det endast sysselsatta medlemmar som kan byta kassa. Byte av kassa kan bli aktuellt för personer som arbetat i branscher där det finns arbetslöshetskassor vars verksamhetsområden överlappar varandra. Medlemmar kan också söka inträde i Alfa-kassan som är öppen för alla. Eftersom arbetslösa medlemmars inte betalar arbetslöshetsavgift varierar deras avgifter marginellt, varför deras ekonomiska incitament att byta kassa bör vara små. Förändringen kan dock få betydelse vid förändringar inom arbetslöshetskassorna, t.ex. om hela yrkesgrupper byter arbetslöshetskassa. Om det sker i dag, är det enbart de sysselsatta medlemmarna som kan byta kassa.

8.2 Intentionerna med de särskilda beräkningsreglerna från tidigare propositioner fullföljs

Arbetslöshetsersättning vid en ny ersättningsperiod i direkt anslutning till en tidigare period

Den särskilda beräkningsregeln innebär utöver möjligheten att få åtminstone 65 procent av den tidigare dagsförtjänsten, en möjlighet att få samma normalarbetstid som i den senaste ersättningsperioden. I dag finns motsvarande regler i de bestämmelser som gäller för den inkomstrelaterade ersättningen. Därför kan de, enligt lagen, inte tillämpas på grundförsäkringen. Enligt 3 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring omfattas dock även de som får grundbelopp av de särskilda beräkningsreglerna. Förslaget innebär att lagen anpassas till det som idag gäller enligt förordningen.

Av proposition 2006/07:89 Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitiken m.m. (sid. 62) framgår att intentionerna med de särskilda beräkningsreglerna var att det belopp som lämnas som dagpenning bör vara minst det grundbelopp som lämnas inom arbetslöshetsförsäkringen, dvs. 320 kronor. Eftersom de särskilda beräkningsreglerna är utformade på så vis att normalarbetstiden från föregående period beaktas, blir ersättningen dock lägst 320 kronor endast om normalarbetstiden då var 40 timmar. Detta förhållande föreslås förbli oförändrat.

Arbetslöshetsersättning efter deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar

Normalarbetstiden beaktas inte vid bestämmande av aktivitetsstödet. Det innebär att det lägsta beloppet och grundbeloppet blir lägst 320 kronor i aktivitetsstöd, givet att personen har upp-

fyllt ett arbetsvillkor. Förslaget att normalarbetstiden ska motsvara utbudet i garantin för den som deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar, och inom eller efter deltagandet upparbetat en ny ersättningsperiod, innebär att dagpenningen i den nya ersättningsperioden inte kan bli lägre än aktivitetsstödet i garantin.

Detta överensstämmer med den avsikt som uttrycks i proposition 2006/07:89 Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitiken. På sid. 62 står följande: "Även personer som deltagit i den jobb- och utvecklingsgaranti som föreslås ersätta aktivitetsgarantin bör kunna lämna denna efter att ha uppfyllt ett arbetsvillkor. Blir personen sedan arbetslös igen bör han eller hon ha rätt till arbetslöshetsersättning och en särskild beräkningsregel eller garanti, bör då finnas även för dessa fall. Sådan sökande föreslås, om det är till fördel för honom eller henne, få en dagpenning från arbetslöshetskassan som motsvarar vad sökande fått som aktivitetsstöd i jobb- och utvecklingsgarantin." Av proposition 2006:07:118 En jobbgaranti för ungdomar sid. 28 framgår följande: "En deltagare i jobbgarantin som tar ett tillfälligt arbete bör få behålla den ersättningsnivå som deltagaren var berättigad till i garantin om han eller hon återigen blir arbetslös."

För den som fått inkomstrelaterad ersättning är lagen idag utformad så att ersättningen blir som lägst vad personen fick i aktivitetsstöd, även om detta i dagsläget inte styrs av normalarbetstiden. Däremot är förordningen utformad så att den lägsta ersättningen ska baseras på normalarbetstiden i den tidigare ersättningsperioden, vilket alltså kan vara lägre än 320 kronor.

För personer som får grundbelopp leder förslaget till en ändring som syftar till att den intention som redovisats i propositionerna implementeras. Förändringen beräknas få marginell ekonomisk betydelse. Idag deltar ca 3 000 personer med grundbelopp i någon av garantierna. Enbart några få procent av denna grupp bedöms få sin ersättning beräknad med den särskilda beräkningsregeln. Den genomsnittliga ersättningen för personer med grundbelopp i arbetslöshetsförsäkringen är 280 kronor per dag. Om denna grupp är jämförbar med kollektivet innebär för-

ändringen att det fåtal som berörs kommer att få cirka 40 kronor mer per dag.

För personer som inte tidigare fått arbetslöshetsersättning finns redan en bestämmelse som innebär att utbudet i jobb- och utvecklingsgarantin bestämmer sökandes normalarbetstid om han eller hon upparbetar en ersättningsperiod. Förslaget medför därför ingen ändring för denna grupp.

Motsvarande bestämmelse finns inte för personer som deltagit i jobbgarantin för ungdomar. Den föreslagna förändringen av normalarbetstidens beräkning innebär att detta kommer att gälla samtliga som deltagit i någon av garantierna och som sedan upparbetat en ny ersättningsperiod, alltså även oförsäkrade som deltagit i jobbgarantin för ungdomar. I proposition 2006/07:118 En jobbgaranti för ungdomar framgår att deltagare i jobbgarantin ska ha motsvarande skyddsregler som den som deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin. Denna utvidgning överensstämmer därför med intentionen i propositionen. Ungdomars rätt till arbetslöshetsersättning är begränsad till tre kalendermånader även om de upparbetat ett arbetsvillkor. Därefter anvisas de till jobbgarantin för ungdomar och får aktivitetsstöd som är lägst 320 kronor. Förändringen bedöms därför få marginell ekonomisk betydelse.

Förslaget att den särskilda beräkningsregeln för den med inkomstrelaterad ersättning som upparbetar ett nytt villkor inom jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar skrivs om till att ge 65 procent av dagsförtjänsten, i stället för ersättning motsvarande aktivitetsstödet, innebär en förändring i sak enbart för den som deltagit i garantierna på deltid. Förändringen bedöms få marginell ekonomisk betydelse.

Att de särskilda beräkningsreglerna föreslås omfatta även den som står i begrepp att lämna någon av garantierna är enbart en anpassning till hur prövningen av arbetsvillkoret i praktiken är tänkt att fungera och faktiskt fungerar. Jobb- och utvecklingsgarantin är utformad så att en person som har uppfyllt ett arbetsvillkor ska lämna programmet. Detta framgår av proposition 2006/07:89 Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitiken,

m.m. För att prövningen huruvida en person uppfyllt ett arbetsvillkor, och vilken ersättning han eller hon är berättigad till, ska kunna genomföras i enlighet med intentionerna måste de särskilda beräkningsreglerna kunna tillämpas även om personen vid prövningstillfället står kvar i garantin. Förändringen bedöms få marginell ekonomisk betydelse.

8.3 Effekter av förändrad hantering av frånvaro

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget att vissa socialförsäkringsförmåner ska beaktas vid beräkningen av arbetslöshetsersättningen påverkar enbart beräkningen för månader som innehåller så mycket arbete att de är tillgodoräkningsbara i arbetslöshetsförsäkringen. Det innebär att förmåner enbart får betydelse för månader där personen i normalfallet arbetat 80 timmar eller mer. Det innebär i sin tur att socialförsäkringsförmånen tagits ut i en omfattning om högst 50 procent alternativt betalas för enstaka dagar som tillsammans högst motsvarar en halv månad. Antalet dagar (delar av dagar är omvandlade till heldagar) för vilka de definierade socialförsäkringsförmånerna betalats ut under 2007, utgör 3,3 procent av det totala antalet dagar (antalet arbetade timmar enligt AKU plus frånvarodagarna). Förslaget kostnader har uppskattats genom att de arbetslösas dagsförtjänst räknats upp med 1,033. Samma sak har gjorts för aktivitetsstödet. Notera att denna uppräknings inte påverkar ersättningen för de personer som redan ligger över taket på 680 kronor. Eftersom socialförsäkringsförmånerna inte täcker hela det inkomstbortfall som individerna haft utan motsvarar 80 procent har effekten på dagsförtjänsten korrigerats ner med motsvarande. Eftersom förslaget enbart avser nybeviljade ersättningsperioder uppskattas att förändringen är fullt genomförd ett år efter ikraftträdandet. Den beräknade utgiftsökningen

av förslaget förväntas bli 72 miljoner kronor 2009, 216 miljoner kronor 2010 och 283 miljoner kronor 2011.

Jämställdhetskonsekvenser

Av de frånvarodagar som enligt förslaget görs tillgodoräkningsbara i arbetslöshetsförsäkringen har 70 procent utbetalats till kvinnor. Regeln saknar betydelse för personer som har en dagpenning på 680 kronor. Eftersom kvinnor i genomsnitt har lägre lön än män har regeln även av den anledningen proportionellt sett större betydelse för kvinnor.

Information avseende tillgodoräkningsbara socialförsäkringsförmåner

Förslaget att göra vissa socialförsäkringsförmåner tillgodoräkningsbara i arbetslöshetsförsäkringen innebär inte att informationsutbytet mellan arbetslöshetskassorna och Försäkringskassan ska behöva utökas. Den individ som varit frånvarande och fått en förmån bör själv kunna styrka det för arbetslöshetskassan t.ex. med det beslut som Försäkringskassan skickar till individen i samband med utbetalningen.

8.4 Effekt på uttag av arbetslöshetsersättning på deltid

Flera av förslagen innebär att en person kan få tillgodoräkna sig en högre normalarbetstid än med dagens regler. Normalarbetstiden saknar betydelse för dagpenningens storlek för den som har inkomstrelaterad ersättning (givet att dagpenningen överstiger det lägsta beloppet). Antalet ersättningsdagar som kan betalas ut per vecka till en person som arbetar deltid påverkas dock av normalarbetstiden. Förslagen innebär därmed att vissa kan få fler

utbetalade dagar per vecka vid deltidarbetslöshet än med dagens regelverk. Med nuvarande begränsning av antalet dagar som kan betalas ut vid deltidarbetslöshet bedöms dessa effekter få marginell effekt på utgifterna.

8.5 Effekter av förändrat informationsutbyte

De föreslagna förändringarna för informationsutbytet innebär att Försäkringskassan har rätt att fråga om, och sedan rapportera till arbetslöshetskassorna, huruvida personer som uppbär utvecklingsersättning även förvärvsarbetar. Förändringarna innebär vidare att det informationsutbyte som i dag redan sker mellan Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna, för att arbetslöshetskassorna ska kunna undanta personer som får aktivitetsstöd från arbetslöshetsavgift, får rättsligt stöd.

8.6 Effekter av ny instansordning vid överklagande av arbetslöshetskassans beslut om medlemsavgifter

Arbetslöshetskassornas beslut om medlemsavgift kan i dag överklagas till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF. Under 2007 inkom 286 sådana överklaganden och under januari till och med september 2008 inkom 189 stycken. Under 2007 överklagades 48 av IAF:s beslut till regeringen och under januari till och med september 2008 har 40 av besluten överklagats till regeringen.

En stor grupp bland dem som överklagar är arbetslösa som är sjukskrivna. Efter arbetslöshetsavgiftens införande den 1 juli 2008 betalar denna grupp den lägre medlemsavgiften. Denna grund för överklaganden förväntas därför bli begränsad i framtiden.

Förslaget om en ny instansordning bör sammantaget medföra en viss ökning av måltillströmningen till de allmänna förvaltningsdomstolarna.

8.7 Konsekvenser ur ILO-perspektiv

Förslagen kommer inte att få konsekvenser som påverkar Sveriges åtaganden enligt ILO.

8.8 Övriga förslag

De övriga förslag som behandlas i promemorian syftar till att förbättra lagarnas struktur och medför inga ändringar i sak. Några förändringar rättar till felaktiga eller ofullständiga hänvisningar vilket inte heller medför någon ändring i sak.

9 Författningskommentar

Förslagen om att ändra, införa eller upphäva rubriker i författningarna kommenteras inte särskilt.

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

7 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om medlemsvillkoret, har fått ett nytt *andra stycke*, som anger att vid prövning av medlemsvillkoret ska till varje medlemsmånad läggas ytterligare en kalendermånad, genom att tidpunkten för inträdet i kassan tidigare läggs med en kalendermånad per medlemsmånad.

Detta medför att en person kan uppfylla medlemsvillkoret redan efter sex kalendermånaders medlemskap. För att det ska vara möjligt, eftersom medlemsvillkoret fortfarande innebär minst tolv månaders medlemskap, innebär bestämmelsen även att inträdetidpunkten ska flyttas månadsvis, bakåt i tiden. På så vis kommer medlemskapet anses ha varat i tolv månader. Arbetsvillkoret ska uppfyllas med arbete som ligger inom den fiktiva tolv månadersperioden.

Paragrafen justeras även genom att en hänvisning till 14 a §, som sedan tidigare är upphävd, tas bort.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.1.

15 a §

Paragrafen är ny och slår fast att med ramtid avses de tolv månader som närmast föregått den månad sökanden anmält sig som arbetslös hos Arbetsförmedlingen. Ramtiden reglerades tidigare indirekt i 12 §, som innehåller bestämmelsen om arbetsvillkoret. Införandet av paragrafen innebär ingen materiell ändring av begreppet ramtid.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.2.

16 §

I paragrafens *första stycke* tas hänvisning till 12 § bort, som en följd av att ramtiden regleras i den nya 15 a §. Det innebär ingen ändring i sak.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.2.

17 §

I paragrafens *första stycke* tas hänvisning till 12 § bort, som en följd av att ramtiden regleras i den nya 15 a §. Det innebär ingen ändring i sak.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.2.

19 §

Paragrafen är ny och slår fast att ersättning från arbetslöshetsförsäkringen lämnas i form av dagpenning. Det innebär ingen ändring i sak.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.3.

23 a §

Paragrafen, som är ny, anger att för den som är ersättningsberättigad fastställs en normalarbetstid. Förslaget innebär ingen nyhet i sak utan är en följd av att bestämmelserna om normalarbetstid regleras under en egen rubrik.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.4.1.

23 b §

I paragrafen regleras huvudregeln för normalarbetstidens bestämmande. Bestämmelser om normalarbetstiden återfanns tidigare i 28 §.

I paragrafens *första stycke* anges att normalarbetstiden utgör den genomsnittliga arbetstiden under sökandens ramtid. En språklig justering har gjorts.

I *andra stycket* anges att vid bestämmande av normalarbetstid ska, i månader som innehåller minst 80 timmar förvärvsarbete, utöver arbetad tid även beaktas tid som ersatts med sjuklön eller ersättning från Försäkringskassan vid tvist om sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön, eller med vissa i paragrafen angivna socialförsäkringsförmåner. Bestämmelsen innebär att en person som arbetat minst 80 timmar och i samma månad varit hemma för t.ex. vård av sjukt barn, får tillgodoräkna sig även den tid då han eller hon varit hemma från arbetet vid normalarbetstidens bestämmande.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.4.1.

23 c §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att till en sökande som fått dagpenning i form av grundbelopp och under ersättningsperioden uppfyllt ett nytt arbetsvillkor ska, om det är förmånligare, som normalarbetstid gälla den normalarbetstid

som den sökande hade under den senaste perioden med arbetslöshetsersättning. Detta får tillämpas för högst två ersättningsperioder som följer direkt efter varandra.

Ersättning enligt grundförsäkringen bestäms utifrån sökandens normalarbetstid och det av regeringen beslutade grundbeloppet. Grundbeloppet är ett fast belopp som dock kan bli lägre beroende på den enskildes normalarbetstid. För den som omfattas av grundförsäkringen, återfinns således de förutsättningarna som styr ersättningsnivån i bestämmelsen om normalarbetstid. Bestämmelsen har sin motsvarighet vad gäller den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen i 23 e §.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.4.2.

23 d §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om normalarbetstid för den som lämnat eller står i begrepp att lämna jobb- och utvecklingsgarantin respektive jobbgarantin för ungdomar, och tidigare fått ersättning enligt grundförsäkringen eller inte tidigare fått arbetslöshetsersättning. För honom eller henne ska som normalarbetstid gälla sökandens totala arbetsutbud under deltagande i respektive garanti, om ansökan om ersättning sker inom tolv månader från tidpunkten när sökanden lämnade respektive garanti. Bestämmelsen får tillämpas högst två gånger för en sökande.

Att en person står i begrepp att lämna en garanti innebär att prövningen av ersättningsrätten kan utföras innan personen faktiskt lämnat garantin.

En person som deltar i en garanti kan kombinera deltagandet i garantin med förvärvsarbete. Med sökandens totala arbetsutbud avses i en sådan situation såväl det arbetsutbud som täcks av garantin som det som täcks av förvärvsarbete.

Ersättning enligt grundförsäkringen bestäms utifrån sökandens normalarbetstid och det av regeringen beslutade grundbeloppet. Grundbeloppet är ett fast belopp som dock kan bli lägre

beroende på den enskildes normalarbetstid. För den som omfattas av grundförsäkringen, återfinns således de förutsättningarna som styr ersättningsnivån i bestämmelsen om normalarbetstid. Bestämmelsen har sin motsvarighet vad gäller den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen i 23 f §.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.4.3.

23 e §

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om att för en sökande som får sin dagpenning fastställd enligt den särskilda beräkningsregeln i 27 a §, ska som normalarbetstid gälla den normalarbetstid den sökande hade under den senaste perioden med arbetslöshetsersättning.

En motsvarande reglering fanns tidigare i 28 § andra stycket.

Förslaget behandlas i avsnitten 5.4.4.

23 f §

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om att för en sökande som får sin dagpenning fastställd enligt 30 § ska som normalarbetstid gälla sökandens totala arbetsutbud under deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin respektive jobbgarantin för ungdomar.

En person som deltar i en garanti kan kombinera deltagandet i garantin med förvärvsarbete. Med sökandens totala arbetsutbud avses i en sådan situation såväl det arbetsutbud som täcks av garantin som det som täcks av förvärvsarbete

Förslaget behandlas i avsnitt 5.4.5.

23 g §

Paragrafen är ny och innehåller ett bemyndigande om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omräkning av normalarbetstid. Bemyndigandet reglerades tidigare i 28 §.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.4.1.

24 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om ersättning enligt grundförsäkringen. I *andra stycket* har lagts till att grundbeloppet bestäms utifrån sökandens normalarbetstid och det belopp som regeringen fastställer.

Grundbeloppet proportioneras utifrån sökandens normalarbetstid. Detta framgår av 3 § första stycket förordningen (1997:835). Denna fråga får nu en uttrycklig reglering i lagen men innebär inget nytt i sak.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.5.

25 §

Paragrafen innehåller den inledande bestämmelsen om ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen.

Paragrafens *andra stycke* har ändrats på så vis att det uttryckligen anges att dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning bestäms utifrån sökandens dagsförtjänst, normalarbetstid och det högsta respektive lägsta belopp som regeringen fastställer, om inget annat framgår av lagen. Tidigare hänvisning till grundbeloppet i 24 § andra stycket har ersatts av skrivningen att ersättning bestäms utifrån det högsta respektive lägsta belopp som regeringen fastställer. Ändringen är en följd av att reglerna om grundförsäkringen och inkomstbortfallsförsäkringen helt separ-

ras. Ändringen innebär även att det tydliggörs vilka faktorer som styr den inkomstrelaterade ersättningen.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.6.1.

25 a §

I paragrafen regleras dagsförtjänsten. Bestämmelsen om dagsförtjänst fanns tidigare i 29 §.

I *första stycket* slås fast att med dagsförtjänst avses en femtedel av den veckoinkomst eller, i fråga om sökande med månadslön, 1/22 av den månadsinkomst, som den sökande haft under ramtiden. En språklig justering har gjorts men innebär ingen ändring i sak.

Paragrafens *andra stycke* anger att för den som omfattas av 23 b § ska dagsförtjänsten beräknas på sökandens förvärvsinkomst och det ersättningsbelopp som lämnats. Det innebär att en person vars normalarbetstid bestämts utifrån bestämmelsen om sammanläggning av arbetad tid med tid med sjuklön eller vissa förmåner, även ska få sin dagsförtjänst grundad på såväl förvärvsinkomsten som det försäkringsbelopp eller den sjuklön som lämnats för den aktuella månaden.

Paragrafens *tredje och fjärde stycken* motsvarar vad som tidigare framgick av 29 § andra och tredje stycket.

Förslagen behandlas i avsnitt 5.6.2.

26 §

Paragrafen anger med vilka procentsatser av sökandens dagsförtjänst dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäkringen ska utgå. *Första stycket* har justerats språkligt på så vis att hänvisningen till normalarbetstiden tagits bort. Normalarbetstiden saknar betydelse för bestämmande av dagpenningen enligt paragrafen. Ändringen medför således ingen ändring i sak.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.6.2.

27 a §

Paragrafen innehåller den särskilda beräkningsregeln för en sökande som under ersättningsperioden uppfyllt ett nytt arbetsvillkor och för vilken ersättning lämnas under ytterligare en ersättningsperiod. Paragrafens *första stycke* har ändrats genom att hänvisningen till 24 §, som reglerar grundbeloppet, ersatts med en hänvisning till 25 § andra stycket. Hänvisningen till bestämmelsen i 25 § andra stycket medför att det högsta respektive lägsta beloppet gäller vid tillämpningen av den särskilda beräkningsregeln, dock med beaktande av normalarbetstiden i 23 e §. Ändringen är en följd av att reglerna om grundförsäkringen och inkomstbortfallsförsäkringen separeras. Det medför ingen ändring i sak. Stycket har även justerats språkligt, dock utan ändring i sak.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.6.3.

28 §

I paragrafen fanns bestämmelserna om normalarbetstid. Bestämmelserna om normalarbetstid har flyttats över till den nya 23 b §.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.4.

29 §

I paragrafen fanns bestämmelser om dagsförtjänst. Dessa har förts över till den nya 25 a §.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.6.2.

30 §

Paragrafen, som reglerar dagpenning efter deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin, har utökats till att även omfatta dagpenning

efter deltagande i jobbgarantin för ungdomar. Dagpenning efter deltagande i jobbgarantin för ungdomar reglerades tidigare i en egen bestämmelse, 30 a §, som nu upphävs, se författningskommentaren för 30 a §.

Paragrafens *första stycke* har ändrats till att ange att med den begränsning som följer av 25 § andra stycket ska till en sökande som lämnat eller står i begrepp att lämna jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar, om det är förmånligare, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för den senast lämnade arbetslöshetsersättningen, om ansökan sker inom en tolv månadersperiod från det att sökanden lämnade garantin.

Genom att sökandens dagsförtjänst från föregående ersättningsperiod ligger till grund för ersättningen i den nya perioden, blir denne garanterad arbetslöshetsersättning som motsvarar det aktivitetsstöd han eller hon hade rätt till vid deltagande på heltid i garantin, i stället för det som faktiskt utbetalades. Enligt den tidigare lydelsen skulle beloppet motsvara vad som senast lämnades i aktivitetsstöd. En följd av det var att en person som arbetat deltid och samtidigt deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar, kunde få lägre ersättning i den nya ersättningsperioden än vad personen skulle ha fått om han eller hon inte arbetat utan i stället kvarstått på heltid i garantin.

Hänvisningen till lägsta belopp enligt grundförsäkringen har ersatts av en hänvisning till 25 § andra stycket. Det medför att det högsta respektive lägsta beloppet gäller vid tillämpningen av den särskilda beräkningsregeln, dock med beaktande av normalarbetstiden i 23 f §. Ändringen är en följd av att reglerna om grundförsäkringen och inkomstbortfallsförsäkringen separeras. Det medför dock ingen ändring i sak.

Ett tillägg har skett genom att ange att bestämmelsen även omfattar den som står i begrepp att lämna respektive garanti. Prövningen av ersättningsrätten sker i praktiken ofta innan den enskilde lämnat garantin. Tillägget är således en anpassning av ordalydelsen till de faktiska förhållanden som råder vid prövotillfället.

Övervägandena finns i avsnitt 5.6.4.

30 a §

I paragrafen fanns den särskilda beräkningsregeln för den som fick sin dagpenning fastställd efter deltagande i jobbgarantin för ungdomar. Dessa bestämmelser har nu sammanförts med dem som reglerar dagpenning efter deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin, 30 §. Paragrafen har därför upphävts.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.6.4.

31 §

I paragrafen, som reglerar avräkning av ersättning, har hänvisningen justerats så att avräkning även ska omfatta belopp som lämnats enligt 30 §.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.6.5.

37 §

I paragrafen regleras underlaget för bestämmande av dagsförtjänst för företagare. Ett nytt *andra stycke* har införts som anger att bestämmelser om sammanläggning av förvärvsinkomst och förmåner vid beräkning av dagsförtjänsten finns i 25 a §. Den möjlighet som införs för anställda vad gäller sammanläggning av förvärvsinkomst och ersättningsbelopp enligt 25 a § omfattar även företagare.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.6.2.

48 c §

I paragrafen, som reglerar Försäkringskassans och Centrala studiestödsnämndens uppgiftsskyldighet till arbetslöshetskassan,

har sista strecksatsen i *andra stycket* tagits bort. Uppgifterna som avses är hänförliga till frågor om medlemsavgiftens storlek, vilka inte regleras i lagen. En motsvarande reglering förs därför in i 94 a § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.7.

Ikraft- och övergångsbestämmelser

Lagen träder i kraft den 1 juli 2009. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättningsperioder som beviljats före ikraftträdandet. Det innebär att en pågående ersättningsperiod inte ska omprövas utifrån det nya regelverket.

Bestämmelsen i 7 § ska tillämpas retroaktivt från och med den 1 januari 2009. Det innebär att redan från den 1 januari 2009 kommer vid prövning av medlemsvillkoret, varje medlemsmånad medföra att ytterligare en månad läggs till medlemskapet för att uppfylla medlemsvillkoret. En person som trätt in i en arbetslöshetskassa t.ex. den 1 oktober 2008, kommer i januari 2009 få sin inträdestidpunkt tidigarelagd till den 1 september 2008. En sökande får således redan från den 1 januari 2009 börja tillgodoräkna sig ytterligare en kalendermånad som medlemstid. Efter som lagen träder i kraft först den 1 juli 2009 kan personen emellertid inte få inkomstrelaterad ersättning före dess.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

7 §

I paragrafen, som reglerar medlemsvillkoret, har *andra stycket* upphävts.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.1.

Ikraft- och övergångsbestämmelser

Lagen träder i kraft den 1 januari 2010. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för medlemsmånader som är påbörjade före den 1 januari 2010. En person som har medlemsmånader under 2009 ska även efter den 1 januari 2010 få tillgodoräkna sig den tiden vid prövning av medlemsvillkoret.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

34 §

I paragrafen regleras rätten till medlemskap i en arbetslöshetskassa. Ändringarna i paragrafen innebär att inträdesvillkoren har mjukats upp.

I paragrafens *första* stycke har i första meningen förtydligats att det är förhållandena vid ansökningstillfället som har betydelse vid prövningen av om villkoren i arbetslöshetskassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde är uppfyllt. Det krävs alltså att sökanden när ansökan om medlemskap görs hos arbetslöshetskassan har ett aktuellt arbete som faller inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde. Dessutom har kravet på visst minsta arbete – den s.k. 17-timmarsregeln tagits bort. I stället har en bestämmelse införts om att även den som vid ansökningstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa om han eller hon uppfyllde villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde när han eller hon senast arbetade och inte omedelbart före inträdet var medlem i någon annan arbetslöshetskassa.

Den som vid ansökningstillfället inte arbetar har alltså inte rätt att bli medlem, om han eller hon omedelbart före inträdet var medlem i någon annan arbetslöshetskassa. Bedömningen av

om personen arbetar eller inte får avgöras på samma sätt som enligt första meningen. Vid bedömningen av om personen omedelbart före inträdet var medlem i någon annan arbetslöshetskassa ska hänsyn tas till bestämmelsen i paragrafens sista stycke om att inträdet i arbetslöshetskassan ska anses ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan gjordes. Den som under den kalendermånad då ansökan om inträde gjordes varit medlem i en arbetslöshetskassa har alltså inte rätt att bli medlem i en annan arbetslöshetskassa, om han eller hon inte arbetar. Bestämmelsen om att den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa inte har rätt att bli medlem kvarstår som en tredje mening i sak oförändrad.

Paragrafens *andra stycke* har upphävts, eftersom studerandevillkoret har upphävts genom SFS 2006:1546.

Paragrafens *sista stycke* har justerats som en följd av att den del av inträdesvillkoret som rör krav på visst minsta arbete – den s.k. 17-timmarsregeln – avskaffas.

I sista stycket, som anger när inträdestidpunkten föreligger, har en hänvisning till 7 § andra stycket lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring förts in. Den bestämmelsen reglerar medlemsvillkoret. Vid prövning av medlemsvillkoret ska till varje medlemsmånad läggas ytterligare en kalendermånad, vilket medför att inträdestidpunkten flyttas bakåt i tiden, se avsnitt 5.1. Detta medför att inträdestidpunkten inte nödvändigtvis behöver sammanfalla med den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.1.

34 a §

Paragrafen, har upphävts, eftersom 17-timmarsregeln har avskaffats.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.1.

37 §

I paragrafen, som handlar om uteslutning av medlemmar, upphävs tredje stycket, som rör personer som uppfyllt studerandevillkoret, eftersom studerandevillkoret upphävts genom SFS 2006:1546.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.1.

48 §

Paragrafen reglerar den finansieringsavgift som arbetslöshetskassorna ska betala till staten.

I paragrafen återfanns tidigare bestämmelser om arbetslöshetsavgift och en begränsningsregel vad gäller arbetslöshetskassornas avgifter. Dessa bestämmelser regleras nu i 48 a § och 48 b §.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.2.

48 a §

Paragrafen, som är ny, reglerar arbetslöshetsavgiften. Bestämmelser om arbetslöshetsavgift återfanns tidigare i 48 § andra och tredje stycket.

Paragrafens *första stycke* anger att en arbetslöshetskassa ska till staten utöver finansieringsavgiften för varje kalendermånad betala en arbetslöshetsavgift. Denna avgift ska motsvara 33 procent av den under månaden utbetalade inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen.

Av *andra stycket* framgår att från arbetslöshetsavgiften ska avdrag göras med 50 konor per medlem som, två månader före den månad som avgiften avser, inte var arbetslös i den mening som avses i 41 a §. Avdraget ska baseras på de uppgifter som kassan förfogar över vid utgången av den månad som avgiften avser. Uppgifterna behöver inte korrigeras retroaktivt. Uppgifter om

antalet arbetslösa medlemmar som eventuellt ändras efter utgången av den månad som avgiften avser påverkar således inte avdragets storlek. Arbetslöshetsavgiften är dock alltid lägst 0 kronor.

Arbetslöshetsavgiften betalas med en månads eftersläpning vilket innebär att avdraget på 50 kronor kommer att göras från och med avgiften för juni 2009, vilken bestäms och betalas i juli.

Av *tredje stycket* framgår att när arbetslöshetskassan enligt 41 § andra stycket är förhindrad att ta ut medlemsavgifter som täcker kostnaderna för arbetslöshetsavgiften ska denna vara 300 kronor per medlem som var sysselsatt under den månad arbetslöshetsavgiften avser.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.2.

48 b §

Paragrafen är ny och anger i *första stycket* att finansieringsavgiften och arbetslöshetsavgiften tillsammans högst får motsvara vad kassan betalat ut i dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäringen den månad avgifterna avser. Denna bestämmelse reglerades tidigare i 48 § fjärde stycket.

Av *andra stycket* framgår att Finansierings- och arbetslöshetsavgift ska utgå från och med den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes. Det innebär att avgifterna är opåverkade av den medlemstid som konstrueras genom ändringarna i 7 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och 34 § sista stycket lagen om arbetslöshetskassor. Avgifterna belöper från och med den månad då ansökan om medlemskap faktiskt gjordes.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.3.

94 a §

Paragrafen, som är ny, reglerar Försäkringskassans uppgiftsskyldighet gentemot arbetslöshetskassan enligt lagen.

I *första stycket* anges att Försäkringskassan ska lämna de uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild som har betydelse för tillämpningen av lagen till arbetslöshetskassan. Uppgifterna används av arbetslöshetskassorna för att fastställa medlemsavgifter.

I *andra stycket* anges att Försäkringskassan även ska lämna de uppgifter som myndigheten har om en medlem i arbetslöshetskassan utfört avlönat arbete vid sidan av deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Bestämmelsen i denna del fanns tidigare i 48 c § lagen (9917:238) om arbetslöshetsförsäkring. Även dessa uppgifter används för fastställande av medlemsavgifter.

Uppgiftsskyldigheten avser även uppgift om avlönat arbete vid sidan av program med utvecklingsersättning.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.4.

95 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om överklagande av arbetslöshetskassas beslut till allmän förvaltningsdomstol, har ändrats på så sätt att i *första stycket* anges att utöver beslut som en arbetslöshetskassa fattar i ärenden om medlemskap ska även beslut om medlemsavgifter enligt lagen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Beslut om medlemsavgift kan avse såväl beslut om medlemsavgiftens storlek som fråga om retroaktiv återbetalning av medlemsavgift. Tidigare överklagades beslut om medlemsavgifter till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och vidare till regeringen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

95 a §

Paragrafen är ny och innehåller ett överklagandeförbud av en arbetslöshetskassas beslut med undantag för beslut rörande medlemskap och medlemsavgifter.

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

98 §

Möjligheten att överklaga en arbetslöshetskassas beslut till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och vidare till regeringen avskaffas. Paragrafen har därför upphävts.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.5.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2009. Avseende ny instansordning för överklagande av arbetslöshetskassornas beslut om medlemsavgifter, kommer ett flertal ärenden att vara föremål för överprövning hos Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen respektive regeringen när de nya överklagandereglerna börjar gälla. En särskild övergångsbestämmelse för dessa beslut är därför nödvändig. De nya bestämmelserna om överklagande av arbetslöshetskassans beslut bör inte tillämpas på beslut som fattats före ikraftträdandet. För sådana beslut gäller bestämmelserna i sin äldre lydelse. Bestämmelsen innebär att för samtliga beslut som inte vunnit laga kraft när de nya reglerna träder i kraft ska lagen tillämpas i dess äldre lydelse.

9.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

34 §

I paragrafen, som reglerar inträdesvillkoret, har *andra stycket* ändrats genom att hänvisningen till 7 § andra stycket lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring tagits bort, eftersom den bestämmelsen i den aktuella delen upphör att gälla den 1 januari 2010.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.1.

48 b §

I paragrafen finns gemensamma bestämmelser om finansierings- och arbetslöshetsavgiften. Paragrafens *andra stycke* utgår eftersom möjligheten att bestämma tidpunkten för medlemskap i en arbetslöshetskassa till annan tid än den månad då ansökan om medlemskap gjordes upphör att gälla den 1 januari 2010.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.3.

Ikraft- och övergångsbestämmelser

Lagen träder i kraft den 1 januari 2010. Äldre föreskrifter bör fortfarande gälla vid bestämmande av inträdestidpunkten för personer som har medlemsmånader under 2009 och som därmed kan ha sin inträdestidpunkt bestämd utifrån bestämmelsen i 7 § andra stycket lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.